که غواړئ د سولې او پخلاينې دره
بېرته اوسي، اوربند ټينګ کړئ

اوربند
ORBAND

دور سوم، شماره شانزدهم، ۲۵ جوزا، ۱۳۹۸

پدې ګڼه کې...

- د افغانستان د کړنيزو ځمکو لمربدل او بې غوري
- مېلمه افغان چارواکي او زموږ ټګلاره
- امريکا هم بايد يو ضمانت ورکړي
- له لندن نه د راغلي ليک ځواب
- هېڅه هم پټ نه پاتې کېږي
- ماضي ته د ور ګرځېدا واټ
- پر بدو او باج اړ ولسمشران
- عظيم ارګ، خجنې خبرې
- تابلېت K او اغېزې يې
- بهرني افغانان
- ناولي ايتلاف
- سيکولاريزم

بیداری

آزرده گی از ستم ملی پاکستان، مردم را بیدار کرده است. پشتون های جغرافیای ستم، هرچند در جبر تاریخی، در حصار هویتی مانده اند که ریشه ندارد، اما هفتاد سال پس از تزویر سیاسی، کاسه ی صبر ندارند.

درې واکمن- يو برخليک

د تاريخ په هديره کې درې محکوم قبرونه

ماته د ولسمشر انجام د هندوستان د وروستي پاچا بهادر شاه ظفر او مسلمان هسپانوي رياست وروستي پاچا ابو عبدالله محمد را يادوي. ظفر پاچا د خپل ژوند وروستي ورځې په رنګون کې له انګريزانو سره په بند کې تېرې کړې. انګريزانو په رنګون کې يوه «هندي چوکۍ» ورته جوړه کړې وه، پاچا سلامت به پکې ناست و او د باران څاڅکي به يې شمېرل. خپلو ليدونکيو ته به يې په تلوسه ويل: زه هغه بدمرغه يم چې په هېڅ ځای کې د ښخېدو لپاره به هم ځای ونه لرم..!

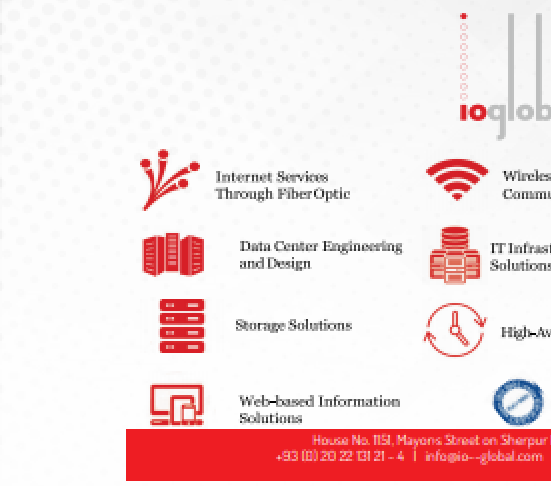

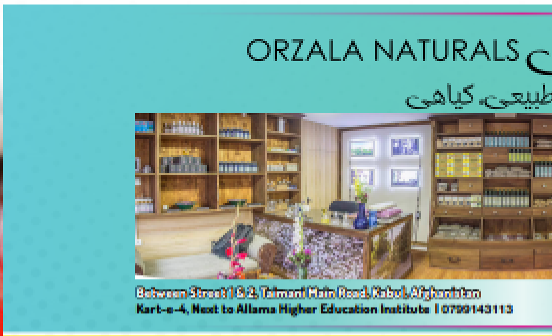

Ketabton.com

اوربند

اونیزه

رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَــلَداً آمِناً

دور سوم شمارهٔ شانزدهم، ۲۵ جوزا، ۱۳۹۸

بسم الله الرحمن الرحیم

سرلیکنه

د ټیلي جګړې د محکومیت پرېکړه

موږ د اوربند غږ هغه مهال پورته کړی و چې له هرې خوا د جنګ داني ټولېدلې، د سولې خبرې ناشونې ګڼل کېدلې او د وروستي پرېکړې په اړه ټوپک ته سترګې نیول کېدلې.

له ښه بخته اوس په ټولنلی کچه د جګړې پای له سوبې او ماتې اخوا په سوله، خبرو او اوربند کې لټول کېږي، څکه خو د هېواد په کچه ډاسې لوری او اړخ نه لیدل کېږي چې له سولې او خبرو سره د مخالفت جسارت وکړای شي، ټول د سولې په اړه په هوکړه یوه خوله دي.

دغه حقیقت اوس د ټولو پر وړاندې دی چې جګړه د کومې غاړې بری او د بلې ماتې نشي را منځته کولی، بلکې خبرې، پوهاوی، جرګه او سوله ده چې دواړه غاړې، بلکې ټول له بایلاته ژغوري، څکه چې سوله بایلونکی نه لري، د سولې پایله د ټولو بری دی.

د تېر کال د کوچني اختر درې ورځنی اوربند سولې او اوربند ته ملي لېوالتیا په ډاګه کړه، له همدې ځایه وه چې طالبانو په تېر وروکي اختر کې، د اوربند په نه اعلان بیا هم د دوی په خبره پر نا اعلان شوي اوربند اعتراف وکړ چې تر مخې یې د سولې پر وړاندې له مودو پرتو کنګلونو د بشپړې ویلې کېدا هیلې لا پسې وغوړولې، له همدې ځایه اوربند د ټولو غږ، هیله او غوښتنه ګرځېدلې، اوربند په لویه کې د جګړې پای په نښه کوي، د جګړو مخنیوي ته لار پرانیزي او د جګړې پای ته د ټکي مونډلو ورکه په لاس راکوي، د مرګونو، ویر او ویني تویېدو څپه او لمبه کراروي.

همدغو پرمختیاوو او امېدونو ته په کتو «اوربند» نور هره اونۍ پر ټولو د سولې او جرګې د ننواتي څولی ګرځوي او پر ټولو خواوو د اوربند غږ کوي.

اوربند له دغې ګڼې سره پر لیکه هم لوستل کېدای شي، څکه چې اوربند نور ملي، سیمه‌ییزه او نړیواله اجماع ګرځېدلې، دغه اجماع د ټیلي جګړې د محکومیت پرېکړه ده.

نیولیک

مېلمه افغان چارواکي او زموږ

تګلاره/ د پښتی دویم مخ

امریکا هم باید یو ضمانت ورکړي/ ۲

ناولی ایتلاف/ ۳

عظیم ارګ، خچنې څېرې/ ۳

ټابلېټ K او اغېزې یې/ ۴

ماضي ته د ور ګرځېدا واټ/ ۵

بیداری/ ٦

له لندن نه د راغلي لیک څواب/ ۷

سیکولارېزم/ ۸

د افغانستان د کرنیزو څمکو لغړېدل

او بې غوري/ ۹

هېڅه هم پټ نه پاتې کېږي/ ۱۰

پر بډو او باج اړ ولسمشران/ ۱۱

درې واکمن- یو برخلیک/ ۱۲

بهرني افغاني/ د پښتی درېیم مخ

اوربند

د تلپاتې سولې لومړی ګام

اوربند؛ د ملي جرګې یواځېنی شرط دی

اوربند؛ د روغې جوړې پیلامه ده

اوربند؛ د جګړې مخنیوی دی

اوربند؛ ملي غوښتنه ده

اوربند؛ د هر افغان غږ دی

اوربند؛ د هرې مور هیله ده

اوربند؛ ملي اړتیا ده

اوربند؛ ټیکاو دی

اوربند؛ د سوکالۍ لوری دی

اوربند؛ د بسیاینې لار ده

اوربند؛ د پرمختګ اساس دی

اوربند؛ ژوند دی

اوربند؛ له مرګ سره مبارزه ده

اوربند؛ د بربادۍ مخنیوی دی

اوربند ټینګ کړئ، له اوربند سره کېنئ، پر اوربند راټول شئ.

امتیاز

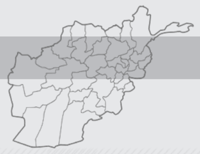

افغانستان

چلوونکي

افغانان

خپرندوی

دانش خپرندویه ټولنه

اړیکې

۰۷۸۸۰۴۲۸۲۱ - ۰۷۰۰٦۳۹۳۸۳

برېښنلیک

spinsahaar@gmail.com

بیه

۲۰ ؋

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

امریکا هم باید یو ضمانت ورکړي

افغانستان ته د بن لادن لېږد، د سعودي، امریکا او پاکستان ګډه لوبه

شهرت ننګیال

د سولې په خبرو کې یو ضمانت باید امریکا ورکړي، دغسې یو ضمانت ښايي د طالبانو او حکومت د ګډې غوښتنې په توګه وړاندې کړای شي، په تېوله کې به دغه تضمین د افغانانو ګډ ملي او سرتاسري دریځ څلولی وي. په پخوا کې له سخت دریځو، بنسټپالو او ترهګرو سره د امریکا د اړیکو او مرستو حقیقت د ټولو پر وړاندې دی، له همدې ځایه باید افغانان دغه ډاډ تر لاسه کړي چې امریکا په راتلونکي کې د خپلو موخو، ګټو او سیالیو لپاره د سخت دریځو، بنسټپالو او دې ته ورته ډلو مرسته، تمویل او پالنه خپله ستراتېژي نه ګرځوي. ...

که امریکا یا نړیواله ټولنه غواړي له افغانستانه د ترهګرو او ترهګرۍ د ګواښ د مخنیوي ډاډ تر لاسه کړي، افغانان هم دغسې یوه غوښتنه او حق ځانته خوندي ګڼي. افغانان ښايي په دې باوري شي چې امریکا بیا ځلې د خپلو سیالیو، ګټو او موخو لپاره د جهاد یا مذهب په نامه د اخوانیانو، مجاهدینو، القاعده او داعش په څېر نورو اورپکیو پالنې، مرستې او استخدام ته ور ونه ګرځي.

که پر افغانستان د پخواني شوروي په یرغل کې د متحده ایالاتو د رول او هڅونې پر سر له بحث تېر شو، د اخوانیانو په را ټوکونه، سمبالښت او د تنظیمونو او اورپکو په پالنه او تمویل کې د امریکا مرسته او ونډه له هېچا پټه نه ده.

د جهاد په نامه، د جهادي ایډیالوژۍ له مخې د شوروي او کمونېزم پر ضد د اورپکیو، سخت دریځو او بنسټپالو په تمویل او مرسته کې د امریکا رول او ونډه څرګنده ده.

همدا امریکا وه چې د شوروي اتحاد او کمونېزم پر ضد یې، تنظیمونه، اورپکي، سخت دریځي او بنسټپال د مجاهدینو په نامه تر دیني او مذهبي چتر لاندې د پاکستان له خاورې سمبال او افغانستان د شوروي او کمونېزم پر ضد د نړیوالې جګړې پراخ سنګر وګرځاوه.

له سوډان څخه د بن لادن او القاعدې په لېږد کې د امریکا رول او پالیسي هغه بحث دی چې تر اوسه هغسې چې لازمه وه پامور نه دی بلل شوی، خو حقیقت دا دی چې له سوډان څخه افغانستان ته د بن لادن په لېږد کې د سعودي، امریکا او پاکستان رول، خوښه او ونډه اوس د کره شواهدو په کچه را برسېره شوې ده.

دغه لېږد د همدغه مثلث (امریکا، سعودي او پاکستان) د ګډ پلان او پالیسۍ پایله ده، په دغه لوبه کې د برهان الدین رباني اداره، ځینې تنظیمي مشران او د ننګرهار د هغه وخت شورا د یو لړ وعدو، وعیدونو او نغدو بډو په بدل کې ور ګډه کړای شوه، بن لادن چې سوډان کې له خپله اړخه د پانګونې په ژمنو د ځینو تعهداتو له مخې د مېشتېدا فرصت تر لاسه کړی و، په نه پلي کېدا سوډان ته سیاسي بوج ګرځېدلی و.

سعودي چې وار له مخه یې له بن لادن تابعیت اخیستی و، دې ته نشوای چمتو کېدای چې نوموړی بېرته پخپله خاوره ومني. امریکا د تېر په څېر په راتلونکي کې د منځنۍ اسیا، روسیې، چین او ایران پر وړاندې د القاعده او بن لادن اړتیا له پامه نشوای غورځولی، پاکستان د کشمیر په داعیه کې بن لادن ته د امېد سترګې لړلې، له همدې ځایه وه چې بن لادن ته یې افغانستان د وړ موقعیت په توګه په نښه کړی و.

د سعودي او امریکا د سیاست اړخ پر همدې ټکي لنګر غورځولی و، چې افغانستان د اورپکیو، سخت دریځو او بنسټپالو د تجمع مرکز وګرځوي، چې له یوې خوا یې په مناسب وخت کې د خپلو موخو، ګټو او سیالیو لپاره استخدام کړای شي او له بلې خوا د بن لادن پر محور د اسلامي هېوادو د اورپکیو او سخت دریځو په راټولېدا په راتلونکي کې ورسره د حساب کتاب فرصت پخپل لاس کې ولري، په دې توګه په بادي النظر کې ګورو چې د تروریزم ټول ډولونه د امریکا له لاسه د افغانانو غاړې ته لوېدلي دي.

له همدې ځایه طالبان او د کابل سرکار ښايي په ګډه له امریکا کره او کوټلي ضمانتونه تر لاسه کړي چې بیا ځلې افغانان او افغانستان د خپلو موخو، ګټو، سیالیو او جګړې ډګر او سنګر ونه ګرځوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناولی ایتلاف

سکندري

د افغانستان په قضیاوو غږېدل څه آسانه خبره نه ده، خو ځینې نابالغ یاران پکې کله کله داسې وغږېږي چې سړی ورته هک پک پاتې شي او کله چې ځانته سیاسیون ووایي نو خدای شته چې غوني مې ځيږه شي او کله چې دوی خپل بنډار ته «ایتلاف بزرګ» نوم ورکړي نو بیا راشه که تودیږې، که څوک ددې بدبختانو ماضي ته وګوري د دوی تعمیري اړخ ډېر کمزوری او د تخریبي برخې برجونه یې بلا ډېر دنګ دي...

... څوک چې ددې ډېرش کلن ناورین د ناخوالو پېچومو او ګړنګونو عیني شاهد وي نو ددې ښاغلیو ویناوو ته به خامخا په ډکه خوله خندا کوي.

په دې نامقدسه ایتلاف کې مې داسې لنډه غر تر سترګو شوي چې د بې ګناه افغانانو د مرګونو زنّارونه یې په غاړه دي، د ۶۰ زره کابلیانو د وینو پوروړي پکې هم نېغ نېغ کېدل! غاصبین، د مخدره موادو قاچاقبران، لساني او مذهبي تفرقه اچوونکي، پردي نوکران د افغان له نامه منکر، د دوشنبې او سه شنبې زامنو هم پکې سرونه خوځول او د «رقصِ مرده» اختراع کوونکي هم پکې تور مخ ناست ول او د حضرت صاحب خالد بن ولید پکې هم د هندي فلمونو د ویلن اکټونه کول او زما د ژبې ویونکي یو څو سرکوزي پکې هم لکه د نابلل شویو مېلمنو او د بامیانو د بتانو په څېر ناست ول او د مکې یو دوه قران خواره مې پکې هم په تور و سپین دستار کې ولیدل، زما قلم هم ددې بدمخو د نومونو اخیستل ځان ته عار ګڼي او پدې بنډار کې مې هغه قاتلین هم تر سترګو شول چې مخونه یې په سپینو و تورو وړیو پټ کړي ول.

د جعل و تذویر د لومړۍ درجې استادان هم پکې له ورایه ښکارېدل او د شر و فساد سرکښ پکې هم اوتو کړي ناست ول. نور جان، انور جان، یونس جان، نبیل جان، رباني جان، رشید جان، همایون جان، حامد جان، اسمعیل جان، ضیاء جان، علي جان، ظاهر جان، امان جان، امر الله جان، رسول جان، ګل جان، بي بي جان او د پیو یو بل مجنون -اسد جان- هم ورته بډې را وهلې -دا چې کومه تېروتنه واقع نشي دوی ته مې د جان کلمه له ډېرې مینې کارولې، په عیسوي عقیده باور لرونکي جان ته په ډېر درناوي ګوري- ماته خو دا ایتلاف په خره بار بنګړي ښکاري، که هر چا په یوه سوټي وواهه بل سوټي ته به یې حاجت پاتې نشي.

دا ایتلافونه د اوبو د سر له ځګه زیات اهمیت نه لري، ځکه په څلورو لسیزو کې یوه ایتلاف هم د حفیظ الله امین د واکمنۍ دوره نه ده پوره کړې او دا ایتلاف به د حضرت صاحب د واکمنۍ موده هم پوره نکړي او د مکې، اسلام آباد او ماهیپر او سروبي د معاهدو په څېر به په کاغذونو کې پاتې شي.

دې مردارخورو خو د قدرت په خاطر یو بل منلي، ددې کار لپاره د زهرو جامونه هم په سر را اړوي، ګورئ چې دا پخواني قاتلان د ولس د مرۍ پرېکولو یو چانس هم نه ضایع کوي.

بله واورئ! که د یوه کس د قدرت تله درنه شوه نو بیا یې نور ښاغلي نه مني زما په اند به دا د چنډخانو ټول هېڅکله هم سر ته ونه رسي. په خدای یقین وکړئ چې زه د شاه جهان ماما له زوی نه هم ګیله مند یم چې دا منفور تجرید شوي او ناولي څوک په تاوده بازار کې په یوه غیران هم نه اخلي او هر څوک به هر وار کټي کې حسابوي، ټول افغانان ورته په کرکه او نفرت ګوري، دې بد سترګو د شیرپور د کورونو بلند منزلونو او ډالرو مزې لیدلي، دوی له پاخه سړک نه پښه هم نه اړوي، د غرونو ختل خو پرېږده، د غره کتو ته هم زړه نه ښه کوي. دا کاغذي زمریان په تورو پنجرو کې ښه ښکاري نه په یو خروار لېټۍ کې.

د شاه جهان ماما زویه! دوی په یو ځل کتو هم نه ارزي.

د غره هومره لوی فکر راپېښ دی چې دا ډېره ماران څنګه ځانته سیاستوال وایي، سیاست مداران خو ملکونه جوړوي، د ولس زړونه رغوي، دوی خو ملک وران کړی، ولس یې وژلی او خپل ځانونه یې پړسولي دي.

که دوی په قدرت کې وي هر څه روا وي او که له قدرت نه ګوښه شي هر څه ناروا شي، ددې شرمېدلیو په خوله د دوی خپلې مېرمن هم سړک ته نه راځي چې هغوی خپل فېشنونه د دوی په...

پام کوئ! دوی ته سیاسیون ونه وایئ، دوی ته سیاسیون ویل په ګناه کبیره کې راځي، ځکه د دوی لاسونه د ملت په وینو سره دي.

واورئ! دوی د بلېک واټر له کرایي کښو نه هم بتر دي. زه د دوی په هکله دومره بشپړ معلومات لرم چې هره ورځ ددې بدمخو په کیسو د اخبار مخ تورولی شم.

راځئ! د دوی د ایمانونو پیمانه هم درته ښکاره کړم، د پېنځو تور پګړیو طالبانو له وېرې یې په ځان پسې پلونه الوځول، له ډاره له سوړو او غارونو څخه نه را وتل.

دا بدمخي سیاست مداران نه دي، دوی د سیاست «ماران» دي او د مار وژل په لمانځه هم روا دي.

خدای دې دا ملت هم په سرو مچیو وخوري چې دوی اوس هم بوتان په بت پرستو ساتي، زه دې موسمي او کذابو ایتلافونو ته دا بیت ډالۍ کوم:

امامان د تذویر راغله فاتحه د ایمان اخلي
پرښتې تښتي له شرمه شیطان ځان ساتي له شره
یو چا راته وویل، دا ایتلاف نور هم غټېږي!
ما ورته وخندل، پوکڼۍ هم ډېره غټه وي، خو که ستن دې ور وړاندې کړه چوي، دا ایتلاف پړسېدلې پوکڼۍ ښکاري، نن وي که سبا درز به یې واورې.

عظیم ارګ، خچنې ځېرې

اجمل روان

په دې وروستیو کې د ولسمشر پخواني سلا کار جنرال احمدزي له یوه خصوصي ټلوېزیون سره په مرکه کې وویل، په ارګ کې د فحشا د ترویج لپاره عملي کار کېږي. هغه د درېیو کسانو نومونه یاد کړل. له دې کسانو څخه د ولسمشر سلاکار فضل فضلي، د ولسمشر د دفتر رییس سلام رحیمي او د ولسمشر ویاند هارون چخانسوري دي. له دې وروسته ډېرو رسنیو پر دې موضوع توند بحث وکړ او ان نیویارک ټایمز هم د جنرال احمدزي خبرې تایید کړې. احمدزي پخپلو خبرو کې ویلي، ډېرې ښځینه وکیلانو د ډېرو لړو رایو په بدل کې د همدې جنسي اړیکیو په وسیله د ولس کور ته لار پیدا کړه. **له دې سره جوخت مریم وردک، ویدا ساغري، فرخنده زهرا نادري او ډېرو نورو په دې اعتراف وکړ چې له موږ څخه هم د دندې په بدل کې همدا غوښتنه شوې وه.**

په ارګ کې زیاتره داسې کسان کار کوي چې په اروپا او نورو بهرنیو هېوادونو کې لوی شوي دي، لکه داود نورزی، نادر نادري او نثار بارکزی چې په عیاشۍ کې ځانګړی نوم لري او داسې هم ویل کېږي چې داوود نورزی وایي، زه به په عیاشۍ کې د احمد ظاهر ریکارډ ماتوم. **اوس خبره دا ده چې په بهر کې خو عیاشي او شرابخوري عادي خبره ده، دا خلک هلته په نایټ کلبونو کې روږدي شوي دي، دوی د افغانستان له تاریخ او ارزښتونو سره سم بلد نه دي. که تاسې په دولتي چوکاټ کې د ښځو ګومارنې وګورئ، په دفاع وزارت او کورنیو چارو وزارت کې دوه بې تجربې نجونې چې یوه ورځ یې هم نظامي زده‌کړې نه دي کړې، په څه مفهوم ګومارل کېږي؟! او تر څنګ یې هره ورځ د پېغلو نجونو د مقررۍ لړۍ ښه ګرمه روانه کړې ده.**

له ډېرو معززو کسانو مې اورېدلي چې د فضل فضلي او سلام رحیمي ملاقات او رسمي لیدنې ته په کال کې هم نشي ور برابرېدلی! وایي، د ولسمشر لیدل د دوی تر ملاقاته ډېر اسانه دي، خو بل لور ته پېغلې نجونه په ډېرې اسانۍ هر وخت یې چې زړه وغواړي ددوی ملاقات کړای شي.

له دې سره سره په ارګ کې د مدړنو ښځو بازار ګرم دی. د ولسمشر مېرمن رولا غني (لومړۍ مېرمن) د پروموټ پروژې په نامه میلیونونه ډالر د ښځو په برخه کې مصرف کړل، پدې پروژه کې هم هغه نجونې -چې د مدني فعالانو په نامه وې او اکثره یې له بهره راغلې وې- د همدغې فحشا د ترویج لپاره یې کار وکړ. **پروموټ والو د ښځو په برخه کې څه وکړل؟!** په ښارونو د سوالګرو لویه برخه ښځې دي ، **د ښځو په ژوند کې کوم مثبت بدلون راغی؟!** تر دې حده پورې چې څو تنه ښځینه نوماندانو له څو میاشتو راهیسې ارګ ته نږدې د تحصن خېمه وهلې ده او همدا وایي چې زموږ په رایه معامله وشوه، اواز مو دې واورېدل شي! **دا بي بي ګل چېرې ده؟! ولې ددغو مظلومو خویندو اواز نه اوري؟!**

اوس خبره دا ده چې ښځه زموږ مور و خور ده، ښځه انسان ده، د کار کولو حق لري، خو تر ټولو بده او شرموونکې خبره دا ده چې په ارګ کې د دندې په بدل کې ورڅخه ناجایزه غوښتنه کېږي. ارګ خو زموږ د عزت، عزم او ویاړ کور و. دا عظیم کور کله هم دومره نه و سپک شوی. **افرین دې د ډاکټر نجیب په پوهه، بصیرت او وړاندوینه وي، چې ویل کېږي د ولسمشر غني پلار ملک شاه جهان ته یې ویلي ول، ستا پر زوی دا چپنه ډېره اوږده ده.**

د ارګ واکدارانو! ستاسې چې جنسي جنون او غریزه دومره قوي وه، امکانات مو درلودل، په خارج کې به مو دا مردار خورګي کړي وای.

تاسې د افغانستان په عظیم کور ارګ کې یو تاریخي پېغور پرېښود. په داخل کې خو څه کوې، په بهر کې هم نن ټول ستاسې پر دې ناروا کړنو بحث کوي او ټول وطن شرموي. تاسې به بیا له ملت څخه رایې غواړئ؟! دا ملت غیرتي ملت دی، د هر څه زغم لري، خو د ناموس پر وړاندې چوپ نشي پاتې کېدلی!

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټابلېټ K او اغېزې یې

ډاکټر ظهیر

په هېواد او ګاونډ کې د نورو نشه‌يي توکيو تر څنګ، ډېر ځوانان په ټابلېټ K روږدي دي. دا ګولۍ په 2008 کې لومړی ځل افغان امنيتي ځواکونو په هلمند کې وموندلې. په دې پوهېږئ چې ټابلېټ K څه شی دی؟ پر بدن څه اغېز لري؟ او څنګه ځان باید ځنې وساتئ؟

ټابلېټ K، چې اکستاسي يې هم بولي، يو ډول نشه‌يي توکی دی چې د امفتامينونو له کورنۍ سره تړاو لري. کېمياوي نوم يې مېتايلين ډای اوکسي مېتاامفتامين (3,4-Methylenedioxymethamphetamine)، لنډښه يې MDMA، فرمول يې (C10H13NO2) دی، CAS نمبر يې 9-10-42522 دی او جوړښت يې په لاندې ډول دی:

تاريخچه:

اکستاسي لومړی ځل په 1914 کې د مرک (Merck) په نامه يوې جرمنۍ درملسازۍ کمپنۍ د ډنګرتوب او بدلوهۍ (اشتهاء ضد) لپاره جوړ کړل، خو کابو 65 کاله تري چا ګټنه ونکړه. وروسته جرمني ډاکترانو دا درمل هغو کسانو ته ورکول چې په نړيواله جګړه کې يې ارواييي شوک ليدلی و. بيا يې پام شو چې تر ګټې يې زيان ډېر دی، نو ځکه يې د جرمني حکومت کاروَنګ بند او غير قانوني اعلان کړ. دا خبره د جرمني ډاکترانو او ارواپوهانو تر منځ متل ګرځېدلی چې د اکستاسي په تجويز سره يې د جګړې بلهاريان بيا بلهاري کړل. ...

د امريکا متحده ايالاتو حکومت هم په ۱۹۸۵ کې ددې درملو کاروَنګ بند کړ خو سربېره پر دې يې خلک د شپې په مېلو او بانډارو کې کاروي.
خالص اکستاسي سپين رنګه پوډر دی.

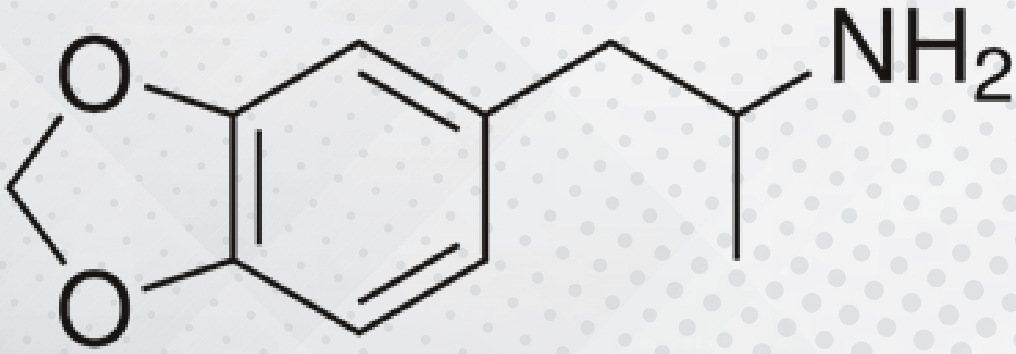

د چناسو/ پوپنک بوی لري. ناسوچه بڼه يې سره او قهوه‌يي رنګونه لري. ټابلېټ K په ناقانونه توګه په ازموننتون (لابراتوار) کې په کېمياوي ډول د امفتامينونو په ماليکولي جوړښت کې د ادلون بدلون په پايله کې را منځته کېږي. دا چې هر فرد/ کمپنۍ يې پخپله خوښه پخپل ازموننتون کې جوړوي؛ نو ځکه دا ګولۍ له يوې بلې سره جوړښتي توپير لري. اکستاسي په هر هېواد کې بېلابېل نومونه لري. په افغانستان کې يې ټابلېټ K، د خوښۍ درمل، پنځ ستاره، ريډبال، يو و دوه، ډانس، او سوپرمن بولي. دا ګولۍ راز راز بڼې لري چې پر ځينو K ليکل شوي وي، ځينې يې زړه وزمه وي او پر ځينو د ستورو انځور وي. اکستاسي نن سبا پر ګوليو سربېره؛ د پوزې د پوډرو، کپسولونو، پلستړونو، د دودولو او ستنې (پېچکارۍ) په بڼه کې هم موندل کېږي. په هره ګولۍ کې يې د نشه‌يي توکيو کڅ له ۹ څخه تر ۱۱۷ ميلي ګرامو پورې وي او د نورو ور ګډو کېمياوي توکيو کڅ چې لمسوونکی خاصيت لري؛ توپير لري.

ځوانان يې په ټوليزه توګه د سندرو او ګډا په بانډارونو کې د خوښۍ او هيجان د ډېرښت او همدارنګه د نوړيزې (جنسي) پياوړتيا لپاره کاروي چې پايله يې د ناخوندي نوړيزو اړيکيو او د ساري ناروغيو لکه؛ ايډز، تور ژېړي، تور ټپ او نورو د لېږد لامل کېږي. په افغانستان کې يې ډېری نوي ځوانان په ښوونځيو کې تر لاسه کوي او په ښوونځيو او کورونو کې يې خوري.

ټابلېټ K د انسان روغتيا ته دومره زيان لري چې حتی د يوې ګولۍ خوړل يې د مغز ژونکي (حجرې) وژني يا زيانمنوي او د اندني (تفکر) او هوډګرۍ ځواک يې ځپي.

ددې درملو زيانونه دومره ډېر دي چې حتی ځينې يې د بيا رغېدنګ وړ نه دي، ځکه خو يې د نړۍ په هر کونج کې کارول بند دي.

دا ګولۍ په لومړيو کې د خوړونکي پر روغتيا ډېر اغېز نه پرېباسي؛ يواځې نشه راوړونکی خاصيت لري، خو د وخت په تېرېدو سره پر ټول بدن په ځانګړې توګه پر عصبي سيستم او سترګو ناوړه اغېزه کوي. تر دې چې ځينې کسان ځان وژنې ته اړ باسي.

پر مغز او بدن د ټابلېټ K اغېزې:

ټابلېټ K له ۲۰ تر ۹۰ دقيقو وروسته پر مغزو اغېز کوي، له ۲ تر ۳ ساعتو پورې يې اغېز زيات وي، او تر ۲۴ ساعتو پورې خپل اغېز ساتي. دا ګولۍ حافظه، د پېژندنې حس او انديز ځواک اغېزمنوي او ډېر کله اضطراب او وېره را منځته کوي. کله ناکله يې روږديو کسانو ته داسې ارواييي ستونزې پېښېږي چې د درملنې وړ

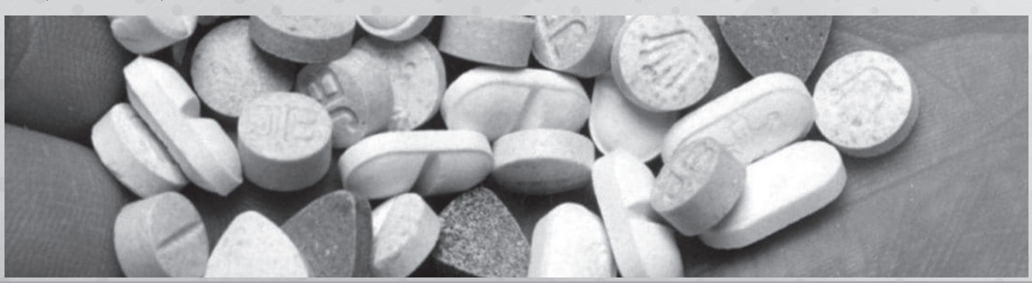

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي. که چا اوه کاله وړاندې يو ځل هم ټابلېټ K خوړلې وي؛ په CT-Scan کې يې پر مغزو ناوړه اغېز ليدل کېدای شي.
هغه کس چې ګولۍ خوړلې وي؛ ډېر هېښ (هيجاني) او مست وي. ساعتونه ساعتونه ګډا و ټوکې کوي او خاندي، خو وروسته ستړی، ګډوډ، ناقرار، ناخوښه، خوله يې وچه او د بدن تودوخه او د زړه ټکان يې لوړېږي چې کېدای شي د مړينې لامل يې شي، ځکه چې د زړه د ټکانو ګډوډي، د وينې لوړ فشار، د بدن د اوبو او منرالي توکيو لکه سوډيم او کلورين کمښت او د پښتورګو ناسم کار پر مغز ناوړه اغېز کوي چې کس د مرګ تر پولې رسولی شي.

د ټابلېټ K اوږدمهاله اغېزې:
لومړی: بې موخې، بې مسووليته او بې پروا ژوند.
دويم: له ورځنيو چارو، لکه کار، لوست، تکړښت، ناستې پاستې څخه ناخوښي او بې علاقه‌توب.
درېيم: د ژامې د غړيو کمزوري او د دواړو ژامو نښت.
څلورم: د غاښونو سولېدل.
پينځم: د کورنۍ له غړيو او ملګريو سره سوړ چلند او حتی د هغوی پرېښودل.
شپږم: د سترګو د ليد کمی.
اووم: د خوب ډېرښت.
اتم: عصبي ګډوډي، ډېر احساساتي کېدل او وېره.
نهم: پر ځان د باور کمی.
لسم: له څه مودې وروسته نورو نشه‌يي توکيو لکه اپيمو، کوکايينو او هېرويينو ته لېوالتيا.
يوولسم: د پوستکي ستونزې او ټپونه.
دولسم: په نرانو کې د تيانو غټېدل.
ديارلسم: د نرانو شنډتوب.
څوارلسم: د هډوکي پوکي او ژر ماتېدنګ.
پينځلسم: ځان‌وژنې ته زړه ښه کول.
د تشخيص لارې چارې:
د کاروونکي له ميتيازو، پوستکي او وېښتانو څخه نمونه اخيستل کېږي.
درملنه: وړاندې مو وويل چې ټابلېټ K دماغي ژونکي (حجرې) له منځه وړي او ددې ژونکيو (حجرو) بيا رغون ناشونی يا هم ډېر ستونزمن دی. ځانګړې درملنه نه لري. هغو کسانو ته چې رواني ستونزې ور پېښې شوې وي؛ د اوږدمهال لپاره دې يې اروايي درملنه تر سره شي. د مخنيوي تر ګردو ښه لاره دا ده چې مور و پلار دې خپل نوي ځوان بچي له نژدې وڅاري!

ماضي ته د ور ګرځېدا واټ

زه له ماضي دومره وېرېږم لکه له تيارې چې وېره لرم، دا زما کمزوري ده، له تيارو وېره پر ما له وړکتوب تپل شوې.
د ماښام د خړې له غوړېدو سره به يې له کوره دباندې وتلو ته نه پرېښودلو، شپه يا تياره د شيشکو پېريانو لپاره وه، په دې مانا چې له ماښام سره د پېريانو شيشکو د راج وخت را دبره کېږي.
له ماضي د همدغې وېرې له امله ماته ددې کره پته نشي لګېدلی چې امير شېر علي خان څو ځله پاچاهي کړې، امير دوست محمد خان پر دغه خاوره څو کرته د واکمنۍ بخت ازمويلی دی؟
ايله دومره پوهېږم چې پر دغه خاوره د تاريخ د تکرار خونړۍ معرکه توده ده او تکرار د عربو په کلام کې شَنِيع دی.
کله چې رسنۍ ګورم، اورم او لولم چې يو څوک په ټينګو او کلکو ټکو لګيا وي چې ماضي ته د ور ګرځېدا مخه يې پخه ډب کړې، وايم دا خبره مې بيا بيا اورېدلې وای، ځکه خو د ټلوېزيون د ريموټ ريورس تڼۍ کېکاږم، خو کابل کې چې د ټکنالوژۍ دغه اسانتيا نشته خپل زړه ددغسې خبرو په تکرار بسيا او هوسا ساتم، سرې کرښې که سرکار هر څه ګڼي، خو ماته ددغه ډب پاخه بنستونه ښکاري، د تېرو اتلسو کالو لاسته راوړنې که لږ دي که ډېرې، که څه دي، که نه دي، خو که آدم نشته بوی يې شته، هسې هم موږ له خوند، خرپ ته ډېر هوسېږو، همدا بوی او خرپ يې ماضي ته د ور ګرځېدا او تکرار پر وړاندې د ډب ستر کمر ښکاري، ماته دا ټوله جګړه د ماضي وېروونکې څېره برېښي، هغسې څېره چې کله يې پر ککرۍ د وحشت ښکر راختلي وي او کله يې پر څټ د شرم لنده لکۍ وي، دا ښه او زما د زړه خبره ده چې له صفر څخه د پيلولو تجربې ته نه ور ګرځو، خو دريغه چې د صفر په پټ کمال او عظمت مو هم سر خلاص ساتلی وای.
صفر داسې کاپر شی دی چې که خپله کوم حيثيت نه لري، خو چې له يوه سره يې کېږدې لسو ته يې لوړوي، له لسو، سل درته جوړولی شي، له سلو، زر...
له ماضي د ډار خپسه اوس هم زما پر مړی ناسته ده، د ماضي يوه ستره محکمه وه، ددغې سترې محکمې يو رييس يا قاضي القضات مولوي محمد شاه فضلي و، چې په تنظيمي کچه د مولوي محمد نبي محمدي د حرکت مرستيال و. کله چې د پېښور تړون له مخې د بر هان الدين رباني څلور مياشتې موده پای ته ورسېده، مولوي محمد شاه فضلي د سترې محکمې د رييس او قاضي القضات په توګه د رباني د جمهوري رياست موده په همدغسې ټکو اعلان کړه، لکه په دې اوس کې چې سترې محکمې د محمد اشرف غني ولسمشري تمديد کړه...
تصادف يې بولې که تصادم په کوم مفهوم او محتوی چې له کومې مرجع د رباني موده غځول شوې په هماغه مفهوم او محتوی د غني د ولسمشرۍ موده تمديد کړای شوه:
«و بدوام سلطنة سلطان زماننا...» د راډيو اَرشيف ته په مراجعه دغه ورته والی يا تکرار نغد کتل کېدلی شي .
د مولوي محمد شاه فضلي په خوله د سترې محکمې هغه اعلان که د رباني لپاره يو وېروونکی برخليک په نښه کړ، ملت يې هم د تباهۍ او جګړو پر مرګوني سرنوشت محکوم کړ.
ماضي ته د ور ګرځېدا مخه څومره ډب ده؟!
و الله اعلم

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیداری

مصطفی عمرزی

منظور پشتین در منتهای صبوری یک ملت، در پاکستان، صدا شد. تکان این بیداری، زود به اعماق سرزمین هایی سرایت مي کند که در تاریخ شبه قاره، اگر جایی برای ننگ و نام باقی مانده بود، بدون شک پشتونخوا بود.
میلیون ها مردم دربند در حصار پاکستان، زمانی بُریدند که در هفتاد سال تاریخ پاکستانی، شان آنان، عقده ی حقارت مزدورانی ست که به افتخار از خدمت نیا و اجداد خویش به انگریز، یاد مي کنند.
شاردکد جمهوری اسلامی کذایی، هرچند مفاد مقطعه یی داشت، اما به معنی تداوم رنج های مردمی که بیگانه را نمی خواستند، میلیون ها پشتون و بلوچی را عذاب مي دهد که مي بینند در نوبت سیاسی جمهوری اسلامی، پذیرفته نمی شوند. ...

وقتی امواج خروشان حامیان پشتین، پشت پاکستان را به لرزه درآوردند، درک این تکان، فراتر از باور هایی رفت که گمان مي شد یک حقیقت تاریخی در یک واحد کذایی، تحلیل رفته است.
نارضایتی و آزرده گی، به جمع جوانی افزود (منظور پشتین) که با داعیه ی برحق قومی، به نام «آرمان» به قربانگاه رفته اند. هراس وارثان انگریز که از آن تجربه ی پلید تاریخ به مکاره گی روباه مي مانند، اما در روزگار دهکده ی جهانی، نمی توانند فجایع را کتمان کنند.
دست و پاچه گی در زمانی که در بازار آزاد افغانستان، روی القاعده، طالب و دعش چنه مي زنند، با صدای تحریک تحفظ پشتون، مرتجعانی را به خود آورد که به بلندی های افغانستان، چشم دوخته اند.
شهید آرمان لونی در میدانی قربانی داد که شاید بزرگ ترین آزمون واحد سیاسی-کذایی جمهوری به اصطلاح اسلامی پاکستان باشد. ترور مبارزان پشتون و بلوچ، صدایی را خاموش نمی کند که میلیونی شده است.
تشکیل پاکستان و حربه ی اسلام سیاسی، اگر بغرنجی بود که با فاجعه ی تجاوز شوروی به افغانستان، سرنوشت میلیون ها پشتون را مکدر کرد، اما در روزگار تعقل، تکنالوژی و ارتباطات، به اکناف جهان رسیده است. زمان حال ما، با خصوصیت تنویر، از مرز هایی گذشته است که در جغرافیای ما، حتی از حصار سیاه پاکستان مي گذرند.
شاگردان متعصب مکتب انگریز در هفتاد سال واحد سیاسی پاکستان، هفتاد بار تحول کرده اند و توان ندارند در سلاخ خانه ای که به نام جمهوری به اصطلاح اسلامی ساخته اند، تمام ستم رسیده گان را هلاک کنند.
شهادت آرمان لونی، روی رگ های عصب میلیون ها پشتون و بلوچ، صورت گرفته است. شک نداریم که منظور پشتین، آخرین هدف ترور خواهد بود، اما آرمان های داعیه ی برحق در روزگار جهانی شدن، درد های مردمی را مداوا مي کند که کار خود شان را کرده اند.
آزرده گی از ستم ملی پاکستان، مردم را بیدار کرده است. پشتون های جغرافیای ستم، هرچند در جبر تاریخی، در حصار هویتی مانده اند که ریشه ندارد، اما هفتاد سال پس از تزویر سیاسی، کاسه ی صبر ندارند.
سعی مذبوحانه برای حذف جوانان شجاع پشتون و بلوچ که پاکستان را سرنوشت مکدر خویش مي شمارند، صدایی را خاموش نمی کند که میلیونی شده است.
حامیان منظور پشتین در فراسوی مرز های افغانی نیز بسیج مي شوند.
در تنازع چهل سال بحران افغانستان که از اجحاف بر پشتونخوا نیز منشه مي گیرد، افق هایی به چشم مي خورند که نباید در نبایسته های ملاحظه ی سیاسی از وحدت غافل شد.
آرمان افغانستان بزرگ، اگر فقط ایده ی شریف میلیون ها مردم است، روزنه ی این حقیقت بزرگ نیز مي شود که هویت مشترک، میلیون ها مردمی را تشویق مي کند که با درک همدیگر، خانه بسازند. این خانه، سیاسی یا فرهنگی، اما روی ارزش هایی استوار است که مردم از شناخت یک دیگر یافته اند.
در قربانگاه نو، شهادت آزادی خواهان، فراتر از شهادت آرمان لونی نیز خونین خواهد شد، اما در زمینه ی سرخ آن، مردمی تحریک مي شوند که در دومین تجربه ی بزرگ تاریخ پشتون ها و بلوچ ها در واحد کذایی جمهوری اسلامی پاکستان، تحریک تحفظ آنان شده است. آرمان لونی، آرمان میلیون ها مردمی ست که در درس های شهادت، بیشتر مي آموزند.
تنگنای بازیگران سیاهکار سیاسی در جغرافیایی که ارمغان هفتاد سال تاریخ آن، حتی کسب درآمد از شان میلیون های مردمی ست که مجبور شدند در حصار پاکستان بمانند، وارثان مکتب انگریز را راحت نمی گذارد.
بیش از دو قرن سلطه ی سیاه انگلیس در هند، اما ارثی نشد که گمان کرده بودند از تجربه ی جغرافیایی که به اصطلاح زوال آفتاب نداشت، شبه قاره را حفظ مي کنند. وقتی استادان مکتب سیاه با دانش استعمار بخش های دنیا، درمانده از هند خارج شدند، به یقین که تقلای شاگردان وفادار نیز به جایی نمی رسد.
اگر افغانستان خونین در بحران تحمیلی دست و پا نمی زد و اگر اخوانیسم سیاسی، فرزندان ما را در گرو آی.اس.آی دشمن جان مردم ما نمی کرد، شاگردان وفادار مکتب سیاه استعمار، با کدام دست آویز دیگر اجحاف مي کردند تا میلیون ها مردمی که نمی دانند «پاکستانی یعنی چه؟»، مجبور نباشند در زمینه ای بمانند که در جغرافیای به اصطلاح اسلامی، حتی از فرزندان شان تحفه گرفت تا پس از تحمیل مکتب های اجباری، وقتی در تحجر پخته شدند، هدایای گرانبهای زندان گوانتانامو باشند.
مردم، بیدار شده اند! طنین صدای بلندی که از تحریک تحفظ پشتون برخاسته است، از عقبایی منشه مي یابد که در بستر هفتاد سال، هرگز راحت نبوده است. میلیون ها مردمی که بیدار اند، میلیون ها صدای دیگر اند که هرگز از آرمان لونی ها، عدول نخواهند کرد.
ما در بیداری های جغرافیای همتباران خویش، به دقت مي نگریم که اگر در واحد کذایی، جایی برای عدل و احترام مانده باشد، آزمون شاگردان وفادار مکتب استعمار را فرصت مي دهد با پایان غایله ی بدترین درآمد های سیاسی، دیگر روی زنده گی میلیون ها مردمی قمار نزنند که خیلی «بیدار» شده اند.
دو و نیم قرن تسلط استادان، خروج سرافگنده از ملکی بود که گمان کرده بودند از مدرک استعمار ملت ها و مردمان، آنان را به آسایش های جاودانه ی هند مي رساند. بنابراین، چه تضمینی وجود دارد که شاگردان رو سیاه که فقط در تراژیدی افغان ها، مایه دارند، بتوانند مردمی را اسیر نگه دارند که به استادان شان «نه» گفته بودند؟
شهادت آرمان لونی، اگر رویداد غم انگیز ضیاع انسانی است، ذهنیت مي سازد که هراس از عدالت خواهی های مردم، هنوز هم ستم گرانی را بیدار نکرده است که فکر مي کنند با نیرنگ تشکیل پاکستان (اسلام سیاسی)، مي توانند مردم را فریب دهند.
دو و نیم قرن استعمار انگلیس، جای خالی باور هایی بود که متجاوزان بیگانه در هند از یاد برده بودند. هفتاد سال استعمار پنجابی در روزگار دهکده ی جهانی که اخبار موش های گدام دال پرویز مشرف را نیز بروز مي کنند، در فراسوی پاکستان، به مردمی نیز رسیده است که با هر گام و هر اثر آرمان ها، تحریک مي شوند.
ما در عصر آگاهی ها زنده گی مي کنیم.
شهادت آرمان لونی، تسلیت باد!

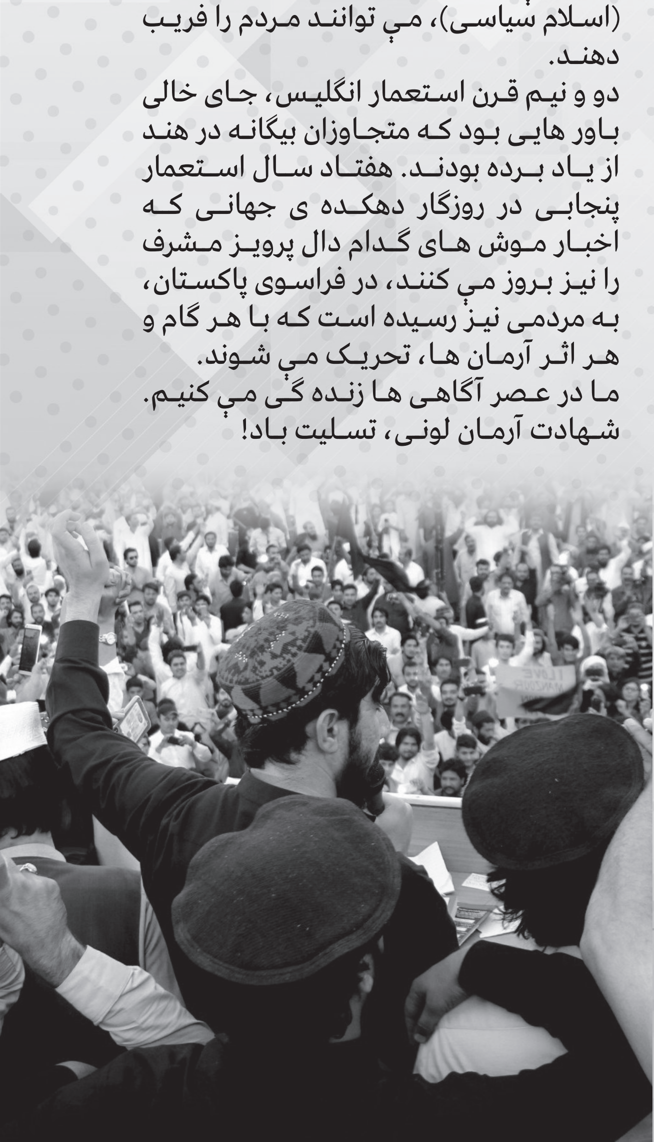

(c) ketabton.com: The Digital Library

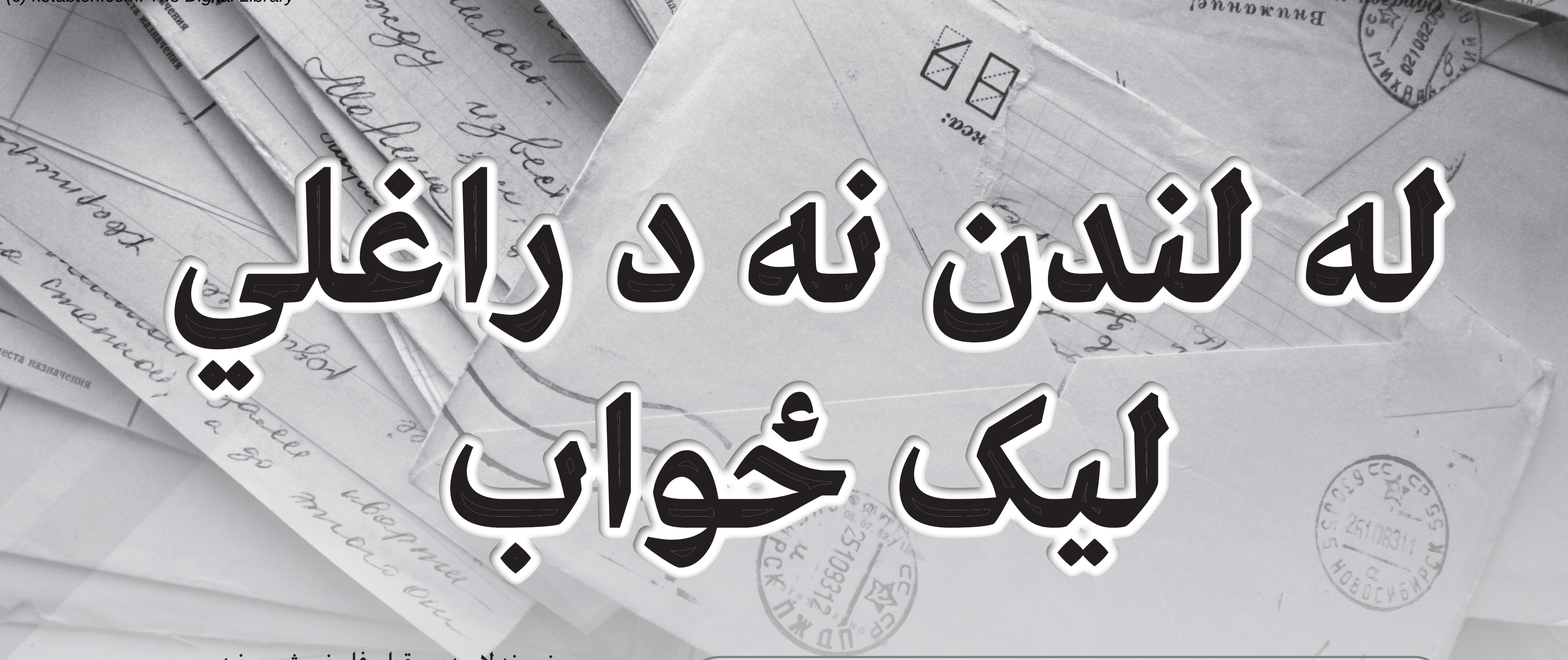

له لندن نه د راغلي لیک ځواب

درنو لوستونکیو دا لیک ماته د ننگرهار د چپرهار د کنډي باغ له لندن کلي څخه ندی راغلی دا له هغه لندن نه راغلی چې په امپراتورۍ کې یې لمر نه ډوبېده او اوس یې خلکو ته لمر د تبرک په څېر ښکاري...
اشنا لیک دې را ورسېد، خو پداسی بده ورځ یې پرانیزم چې د وچ ډنډ په یوه مارکېټ کې د اور لمبو د خلکو له مالونو د ایرو څلي ساز کړي.
د اور وژني گاډي هم د اورپه قابو کولو کې پاتې راغلي دي.
اشنا د لیک ځواب دې پر ځان پور نه پرېږدم، خو باور وکړه چې زما د لیکلو شوق هم دومره خپل شوی چې د رقعې د لیکلو په موډ کې هم نه یم. د یو داسې خوبولي ولس لپاره به زما لیکل څه ارزښت ولري چې د برچو پر څوکو هم نه بیدارېږي او د خپل تقدیر فیصلې نورو ته سپاري.
په هر حال! ستا له پوښتنو سره یو ځای ستا د لیک یوه څنډه هم له لوستونکیو سره شریکوم:
جبرانه! دلته خپلوي او رشته داري نشته، دلته هر ضمیر پرېشانه او هر ذهن اسیر دی. د ښکلیو له ارزانیه مې زړه مات شوی. دلته د شین سترگو واکمني او باداري ده او د تور پوستو سپین سترگي او بدماشي ده. ستا په قول، دلته هر زوی بېی پدره او هره مور بی زویه ده. دلته د پت و غرور مور مړه ده. کله مې چې د خپل کور کوخې او کلي دنگ چینارونه را په زړه شي، لپې لپې اوښکې تویوم. زه اوس هغه تازه گل نه یم چې تا لیدلی وم، زه دلته اخبارونه خرڅوم او د نورو ضرورتونو تر څنگ د گېډې دوزخ هم د اخبارونو له برکته ډکوم. دا کرښې په ډېر څه ومنه، دلته ژوند ماشیني دی او له ماشینه څوک گیله نه کوي...

جبران جبرائیلي

لومړۍ پوښتنه، ژوند دې څنگه دی؟!
اشنا ژوند مې د طبیعي او سیاسي موسم په څېر ډېر ډاډمن نه دی، هره لحظه د یوې نوې فاجعې انتظار باسم. که ژوند د خوړلو او څښلو په معنا وي نو ژوندی یم او د ژوند کوم تعریف چې ماته شوی، له دې ژوند سره ډېر توپیر لري. دلته ژوند تر فارمي چورگوړیو بدتر دی. دلته د ژوند دایره ډېره تنگه او ترینگلې ده. هره ورځ په قتلگاه کې د خپل ژوند أعلان یوه بله تراژیدي ده.
زه نه پوهېږم د ژوند کومه کومه نادوده درته تېره کړم، زخمي ځیگر، داغلی زړه او که د ژوبل شوي احساس په تارونو گوتې درته ووهم او که د فرعونیانو او نمرودیانو کیسې درته وکړم!
دلته ماته هر درېیم کس د خپل سر قاتل ښکاري. پدې څلورو لسیزو کې له هر مقتول سره زما روح قتل شوی. ته ووایه! چې دلته به د ژوند او ژوندیو خلکو څه حیثیت وي!
ما د خپل څنگ او صف په ملگریو دومره ژړلي چې د مور و پلار په وفات مې هم دومره اوښکې ندي تویې کړي، ځکه چې په سترگو کې مې او ښکې نه وې یوازې وینې وې.
او گوره پدې مجهول، مبهم او هیجاني حالت کې د قاتل ماتل پته هم نه لگي، تېره میاشت مې له ژوند سره یوه لوبه وشوه، په یوه اېنچ شلېدلي مخ د بلا له خولې را ووتم، د دریو امنیتي کمربندونو په منځ کې ساه اخلم. په لنډو به درته ووایم چې د ژوند په زندان کې د مرگ انتظار باسم!

دویمه پوښتنه، څه مصروفیت لرې؟!
څه خاص مصروفیت نه لرم، د لوړو زده‌کړو سندونه او سي ویانې مې د کټ سر ته پرتې دي، ما خو د کار و څوکۍ پیمانه موندلې، خو افسوس چې باغي ذهن، افغاني غرور او مغرور تندی مې د ځمکی خدایانو ته په سجدو لگولو ځان نه بلدوي. هغو یارانو چې ماته یې پېښور کې له موجوده نظام سره همکاري جرم او کار کول کبیره گناه گڼله هغوی اوس دلته د جرمونو او په کبیره گناهونو افتخار کوي، خو زه لا پدې مقام فایض شوی نه یم.
دلته د انسانیت لوړ معیار پیسه ده، دلته لوړو څوکیو ته هغه څوک ژر رسېږي چې د هندو د پرتوگ په څېر تر بډې بې نمازه وي، دلته زما مصروفیت د غمونو خوراک دی، دلته لوی کمال ټگي، دوه رنگي او چاپلوسي ده.
اشنا! زه او س دلته د خپلو باباگانو له خولې نه د را وتلي درد او زگېروي په سوز و ساز ځان بوخت ساتم.

درېیمه پوښتنه، له راغلیو مېلمنو سره دې گوزاره څنگه ده؟!
له مېلمنو سره هېڅ راز مشکل نلرم، نه یې په ژبه پوهېږم او نه ورسره د ځان د ملگري کولو اراده لرم. هو! یوه خبره شته، د مهاجرت پر مهال چې کومو ملا صاحبانو څه ویل، اوس یې نه وایي او غلي دي. یوازې د حج و زکات مسئلې کوي. زه هم د هماغو امامانو مقتدي یم، څه چې د امام وي، هغه زما هم. کله کله مې زړه غواړي له مېلمنو سره یوه نیمه گوته ماته کړم چې د څلور سوه بستریز روغتون د ترجمانانو حال مې مخې ته ودرېږي خدای شته چې پښه نیولی شم.
واوره! موږ له تعلیمي سپیو سره بلد شوي یو، لمس او بویول یې عار نه گڼو.
یو نادره واوره! نن سبا خو چینایانو د خرو د پوستکیو بازار دومره گرم کړی دی چې مه کوه پوښتنه. زموږ د کلي یوه خرکار هم د خرو پوستکي په لوړه بیه پلورلي وو چې ځان یې ولسي جرگې ته کاندید کړی و او د ولسي جرگې د انتخاباتو گټلو خوبونه یې لیدل، خو اوس خوارکی بیا د خرو پوستکیو ته پاتې شو. کاشکې مېلمنو د سپیو تر څنگ خره هم راوستي وای، بیا رانه پاکستان د خرو میدان نشو گټلی.
یو خبره بله هم شته! مېلمه له کوربه ډارېږي او کوربه له مېلمه.

څلورمه پوښتنه، که د خپل ښار له وضعیت نه مې خبر کړې؟!
اشنا! په جلال آباد ښار کې ښه ډېر شخصي بلند منزلونه جوړ شوي، سرکونه او کوڅې په پخېدو دي، خو د هرات، کندهار أو مزار په څېر ښکلا او ځلا پکې نه لیدل کېږي. د غصب، چور و تالان بازار پکې اوس هم گرم دی. دلته سمه د قیامت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځ ده، هر سړی پخپل غم ککړ دی. زمونږ د ټولنې د تعلیم یافته قشر حال هم د ویلو نه دی، د سپینو چپنو خاوندانو پکې تر قصابانو هم ور اړولې، په راز راز نومونو او لابراتواري ټستونو د خلکو پوستکي ور اړوي. په لیکلې نسخه یې له قراردادي درملتون وال پرته د انګرېز پلار هم نه پوهېږي.

هر چا ورته په شاتو کې زهر ورکړي. د مخدره موادو د روږدیو او ښځینه سوالګرو تراکم پکې اوج ته رسېدلی. د غلا، ترور، اختطاف ، رشوت او خیانت تنور پکې ښه تود دی. د انعکاس ټلویزیون د مشر انجنیر زلمي په خبر لسګونه خلک په ورته غم ککړ دي. د مدني فعالانو مارکیټ پکې د هندي فلمونو په څېر ښه ګرم دی، خو باور وکړه ددی خوارانو هېڅاته هم د یوې روپۍ خیر نه رسېږي او نه یې څوک په خوله پیاز خوري. د ارزانه شهرت د موندلو په خاطر د چاړواکیو مدحې وایي. په پردیو دروازو سرګردانه وځي ننوځي. نیم درجن موسمي والیان پکې اخوا دېخوا شول، خو د خدای کور پکې هماغسې وران ویجاړ او خراب پروت دی. د والي صاحب په دور نما کې سرخ دېوال ښکاري، خو تر ړیږي لاندې ورته سپین جومات نه ښکاري. والي صاحب ندی خبر چې په پلاستیکي تسپو اړولو د خدای کورونه نه جوړېږي.

یوه کوم بله را یادېږي، د جومات پېش امام یې دومره روپۍ وهلې چې د دوبۍ تجارت پرې کوي.

اشنا! دلته ماته دوه تبدیلۍ ښکاري، هغه تنکي ماشومان چې د طالبانو د حُکمرانۍ پر مهال یې مسواکونه، تسبېح، رانجه، شیشې او خولۍ خرڅولې، هغوی اوس د افغان بیسیم، روشن، اریبا، اتصالات او سلام سیمکارتونه او کرېډیټ کارتونه خرڅوي.

زېری مې دربانديې چې د کابل هډه هم د ښاروالۍ دروازې مخې ته راغلې نور هم هغه سیمټي دېوالونه، د ګلفروشۍ مخې ته د مزدورانو کتارونه ولاړ وي او مازیګر تش لاس خپلو کورونو ته ستنېږي.

ښاروال صاحب دې هم خیر یوسي، له دې نه هم د شمشتو ډاګونه د ختو خړ خړ دېوالونه او له مرمرینو صندوقونو جوړې شوې دروازې او د یونس ماما ګاونډیتوب به یې هم هېر شوی وي، اوس دې ښاغلي ځان ته دوه ضدِ مرمۍ دروازې جوړې کړې او ضدِ مرمۍ موټر کې ګرځي. له نېکه مرغه چا تر اوسه پورې په ښار کې نه دی لیدلی، د کنچنۍ قبر او فیلوان کوڅه هم نه پېژني، نور درته څه ووایم!!

پېنځمه پوښتنه، په اوسني حالت کې څه وایې؟!

اشنا! د افغانستان په قضایاوو غږېدل د هر چا د وس خبره نده، دلته له څلور درجنه ملکونو نه د پرې سر ورک دی، هر څوک په تیاره کې غشي ولي، ګوره دلته د وینو او باروتو لوبه ښه ګرمه روانه ده، یوازې د جګړې شکلونه بدلېږي، پدې بلواکۍ کې موږ له جنازو او دوعاګانو څخه نه وزګارېږو. مېندې او پلرونه هره ورځ د خپلو بچیانو قبرونو ته لاسونه لپه کوي، دلته یوازې د (۷) اوو سر ښکته شوی او د (۸) اتو پښې هم نه ټینګېږي. اماما بدلېږي، خو تراوېح زړې دي. د تابوتونو تحایف هر کور و کلي ته روان دي، خلک د شر و آفت له وېرې د خپلو بچیانو جسدونه د شپې خاورو ته سپاري، خبریالان مو هره ورځ د پرې شویو سرونو او جسدونو راپورونه جوړوي او زموږ د سرونو او جسدونو له برکته لوړ لوړ معاشونه اخلي.

اشنا! د رواني غمیزې او ډرامې سریالونه به په رنګ رنګ رنګونو کې وګورې، دلته دوه رنګي او بدرنګي دومره ډېره شوې چې په شهدو هم خلک د زهرو ګومان کوي پدې خونړي توپان کې مو نړېوال نندراه کوي او مړي مو شماري. حاکم جریان او تش په نامه سیاسیون د ځان د بقا په خاطر هره ورځ په پیاله کې یو نوی توپان جوړوي. چاړواکي او زورواکي هم د اور د بڅې په څېر خلک ژړوي او خونې توروي نور ترې د خیر تمه حرامه ده.

اشنا! داسې ونه وایې چې یوازې زه خپل رباب د غم په نغمو غږوم یو ښه خبر هم شته، د سولې خبرې را رواني دي، ګنګوسې هم شته چې اوربند به وشي، د افغانانو زوړ ارمان به پوره شي او هغه څوک چې په شر کې خیر ګوري مخونه به یې تور شي، افغانان نور جنګ شور و شر نه غواړي ما هم د اوربند لپاره بدې را وهلې، خو د اور بل نه وېره لرم، د زماني د سیاسي فرعونیانو د زوال او نابودۍ په هیله خپلې خبرې د خپل ملا پدې بیت رانغاړم:

څه چپه باد را الوتی ژوند د
خپله ژونده تنګ شو
غیرت ویلي شو د شرمه دوس
ستر شو دله تنګ شو

سیکولاریزم

اجرالدین اقبال

په تېر پسې

دا مساله دقیقاً د «ریا» او «اخلاص» ترمنځ توپیر ته پاتېږي. د ظاهري کړنې له مخې «ریا کار» له «مخلص» سره هیڅ توپیر نه لري؛ بلکې که د ریاکار کړه وړه غلیظ وي او خپل عبادت په پوره کش ویش ترسره کوي. له دې ټولو ځانګړنو سره سره، د کار ظاهر به یې کوم توپیرونه درلوداى شي. څه چې توپیر کوي «نیت» دی؛ د یوه نیت سوچه او خالص د الله تعالی لپاره دی او د بل خلکو لپاره. د سعدي(رح) په تعبیر:

ان که چون پسته دیدمش همه مغز - پوست بر پوست بود همچو پیاز
پارسایان روی مخلوق - پشت بر قبله مي کنند نماز
ای هنرها گرفته بر کف دست - عیب ها بر نهاده زیر بغل
تا چه خواهی خریدن ای مغرور - روز درماندگی به سیم د غل.

دقیقاً په همدې دلیل، پیغمبرانو د وګړیو د کړنو پر «بڼې» - په تېره یې ټولنېزې کړنې - څه کار نه درلود. په قرآن مجید کې د پیغمبرانو علیهم السلام په اړه کوم دودیز او بیاځلي تعبیر کارېدلی؟ «پیغمبران مو درلېږلي» په کومې ځانګړنې؟ «مبشرین و منذرین» یا «بشیر» او «نذیر». په قرآن کې په ځلونو ځلونو دا تعابیر کارېدلي دي:

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ (بقره/۲۱۳)= (په پیل کې) ټول خلک په یوه لار روان ول او ترمنځ یې تضادونه نه ول، رو رو ټولنې او پاړکۍ رامنځ ته شوې او تر منځ یې اختلافات راپیدا شول، (په دې وخت کې) خدای پیغمبران ولېږل چې (پر سم تګ) زیري ورکوونکي او (پر کږو لارو د تګ له پایلو) وېروونکي ول او په رښتیا یې کتاب ورسره ولېږه»

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ (نساء/۱۶۵) = (دا ټول) پیغمبران زیري ورکوونکي او ویروونکي لېږل شوي وو، چې د رسولانو (تر استولو) روسته خلکو ته د خدای په مقابل کې پلمه نه وي (او پر ټولو غاړه خلاصه شي) او خدای بریمن حکیم دی».

په قرآن کې ددې آیتونو بېلګې ډېرې دي. د قرآن په هیڅ ځای کې نه دي راغلي چې خدای پیغمبران د سیاسي او ټولنېزو تیوریسنانو په توګه لېږلي ان دې ته په ورنژدې یو مضمون او هغه څرګندونې چې ددې مانا په وهم کې وي هم راغلي نه دي؛ خو مبشر او منذر په څلونو راغلي دي.

د پیغمبرانو مهمترین کار تبشیر او انذار او دا کار دقیقا د خلکو پر نیتونو د اغېزمنی پر مانا ده. د پیغمبرانو کړنه او هغه ټکی چې پکې پر مخاطبانو ډېر اغېز شینده، دقیقا د دوې نیتونه وو. او پیغمبرانو هڅه کوله چې نیتونه واړوي. له بېخه د پیغمبرانو مهمترین کار ژوند ته مانا ورکونه وه. ژوند ته مانا ورکونه په عمل کې د انسانانو نیتونه ته لوری، روح او منځپانګه ورکول وه.

د عمومي دیني کړنو په باب دا نظریه شته چې «عبادتي - دیني» کړنې سمبولیک ارزښت لري؛ یعنې یوه ظاهري بڼه او یوه باطني مانا لري چې باید باطني مانا یې راوسپړو. شونې ده ځینې د نمونځ او روژې په باب دا مانا ونه مني؛ خو د اسلام د راښکاره کېدو له وخته تر ننه، عموم اسلامي اندیالان په دې اند دي چې حج یو لړ سمبولیکې کړنې دي. البته لکه چې پوهېږئ سمبولونه واحدې ماناوې لري او تل تفسېرېدای او بیا تفسېرېدای شي. داسې نه ده چې وانګېرو د مانا زېرمه پای ته رسېدلې ده او د تفسیر په ګوډې کې نوې مانا نه موندل کېږي.

هو؛ تقریبا ډېرو اسلامي اندیالانو د حج په باب دا ګروهه درلوده چې د حج کړنې سمبولیکې دي او ځانګړو ماناوو ته اشاره لري. دا چې باید اوه ځل له بیت الله راوچورلو، باید ځانګړې ستنې په تېږو وولوو، باید قرباني وکړو، باید د شپې په مشعر کې پاتې شو، باید سپین (احرام) واغوندو او په څېر یې، دا ګرد سره سمبولیکې کړنې دي؛ په دې مانا چې دا کړنې خود په خوده اوڅار نه دي؛ بلکې پر حقایقو پرتې بڼې او پردې دي، چې باید دا حقایق راوسپړو. ... **نور بیا**

د افغانستان د کرنیزو ځمکو لغړېدل او بې غوري

اسماعیل لاروی

ځمکه د خوراکي موادو د تولید او اکوسیستم د پایښت ژوندی سرچینه ده چې د ژوندیو موجوداتو د رنګارنګی، پایښت، د اوبو د رژیم ساتل، د خوراکي موادو دوران، د کاربن زېرمه کول او نور ګڼ مسایل ورپورې اړه لري. د ابادو ځمکو په شاړو او ویرانو بدلېدل په تدریجي توګه تر سره کېږي، د ځمکو نیمه وچېدل، بشپړ وچېدل، له نباتي پوښښه پاکېدل، د خاورو توږل کېدل او نور یې هغه مسایل دي چې په ټوله اوسنی نړۍ کې د ژوند د چاپېریال د څېړونکو او عالمانو د څېړنو او بحثونو غوښنه برخه جوړوي. د افغانستان خاورې د ناسمې او نامنظمې ګټې اخیستنې له سببه په وروستیو لسیزو کې په تدریجي توګه توږل شوې دي او حاصلخیزي یې له کمښت سره مخامخ شوېده، د خاورې ځینې ویجاړتیاوې تر دې حده شدیدې دي چې د انسان له لاسوهنې بغیر یې په طبیعي توګه جوړېدل ناممکن دي، یو هم د ځمکو په دښتو بدلېدو او تخریب لامل سېلابونه دي(استراتیژي ملی محیط زیست ۱۳۸۷ - ۱۳۹۱). د افغانستان د ژوند د چاپېریال د ملي اداري له لوري دا اندېښنه په دې وروستیو کلونو کې ښودل شوېده خو دا نه ده په ډاګه شوې چې تر کومه حده خاوره د دې هیواد له ویجاړتیا سره مخامخ ده، د خاورې د ویجاړتیا کچه څومره ده؟ او په ټوله کې د خاورو اوسنی وضعیت په دقیقه توګه نه دی بیان شوی چې دا د همدې محیطي ستونزې او ننګونې د هواري لپاره یو اړین او لومړنی بحث دی. ...

د ځمکې د پاسني پوښ د ویجاړتیا له سببه په اکوسیستم کې ګڼ ناوړه تغیرات رامنځ ته کېږي، له دې تخریبه کرنه، د ژوند چاپېریال، د ټولنې په داخل او بهر کې اقتصاد اغېزمنېږي، د خاورې ویجاړتیا ځنګلونه، څرځایونه او زراعتي سیستمونه اغېزمنوي(بلانکو او لال ۱۳۹۲). د ځمکې پاسنی پوښ چې د عضوي موادو درلودونکی دی او د ژوندیو موجوداتو په ژوند کې یې رول خورا مهم دی، د خاورې د تخریب د عملیې پر اساس توږل کېږي، د نباتاتو لپاره مهم او اړین عناصر پکې د ځمکې له مخه مینځل کېږي او کمېږي چې بیا په اسانۍ په هغه ساحه کې د کر او شینوالي چاره ناممکنه شي. د نباتي پوښښ کموالی، د باد او اوبو په واسطه د ځمکې د پاسنۍ برخې توږل کېدل، د خاورې د ذراتو پاشل کېدل، ښوره زار کېدل، د خاورې په طبیعي جوړښت کې د شته عناصرو کموالی او بې ځایه کېدل د خاورې د ویجاړۍ له نښانو باله شي که په دښتو د بدلېدو د کنوانسیون د تعریف پر اساس د خاورې د ویجاړتیا مفهوم وګورو نو د ځمکې د مخ ویجاړتیا د وچېدو، نیمه وچېدو او نیمه مرطوب کېدو له اغېزو لاندې د انساني مداخلو او طبیعي پېښو له سببه رامنځ ته کېږي او په پایله کې د ځمکې د تولید کچه کمېږي(دکتور ګیتی۱۳۹۰). دا معلومه خبره ده چې خاوره تجزیه شي نو پر ځمکه او د ځمکې پر مخ موجوداتو به یې اغېزې پاموړ وي ځکه چې د ځمکې تخریب د نباتاتو د ودې سستېدو باعث کېږي، ځمکه او خاوره یو مفهوم نه لري خو په دې بحث کې یو د بل لپاره کارېدونکې کلیمې دي چې دلته بحث همدا د ځمکې د مخ د خاورې د ویجاړتیا دی(کرتز ۲۰۰۹) د خاورې تخریب یو ورو بهیر دی چې د خاورې ځرګنوالی ګواښي او د حاصل په څومره والي اغېز کوي، د خلکو ژوند متاثره کوي او تر ډېره پورې وچې، نیمه وچې او په ټوله کې وچې ساحې له تخریب سره ډېرې مخامخېږي، د ځمکو ویجاړتیا او په بیابانونو بدلېدل د چاپېریالي بدلونونو لامل ګرځي، د اوبو او هوا د تغیر باعث کېږي، د انساني ټولنو او حیواناتو ژوند له خطرونو او ننګونو سره مخامخوي، ټولنیز، اقتصادي او اکولوژیکي شرایط ورسره تغییر مومي(آمال کار۲۰۱۶). باد او اوبه د خاورې د ویجاړتیا دوه اصلي لاملونه دي چې اوبه ایزې ویجاړتیا په ټوله نړۍ کې ۱۱۰۰ میلیون هکتاره ساحې اغېزمنې کړېدي چې د تخریب شویو خاورو ۶۵٪ جوړوي او د خاورې بادي تخریب ۲۸٪ سلنه جوړوي. د ځمکې د مخ خاوره په دوه ډوله خرابېږي چې یو په نورماله توګه د ټولې نړۍ ځمکې د بادونو له لګېدو سره کمه، کمه اندازه خپل پاسني ذرات بې ځایه کوي خو د انساني لاسوهنې له سببه د ځنګلونو وهل کېدل، سوزېدل، بې کنټروله څر، د کرنیزو ساحو سوزېدل، ژوره یوې کارې د خاورې د شدیدې ویجاړتیا لامل ګرځي.

په نړۍ کې د ځمکو تخریب او ویجاړتیا هغه ستونزمنه مساله ده چې د ژوند چاپېریال ګواښي او د اکوسیستم پایښت یې له سوال سره مخامخ کړی دی. د ځمکې په کُره کې وروستي محیطي بدلونونه د دې باعث شول چې په ټوله نړۍ کې علمي او عملي خوځښتونه رامنځ ته شي. د ځنګلونو نړیواله ورځ، د محیط زیست نړیواله ورځ، د ځمکې نړیواله ورځ... نمانځل، په ۲۰۱۸ کال کې د دسمبر په پنځمه د خاورې د نړیوالې په مناسبت ډېر ټینګار پر دې و چې د خاورې مخ باید له چټلیو پاک شي او دا هم د خاورې په تخریب او کیفیت کمولو کې پاموړ رول لري، د ځمکې نړیواله ورځ چې هر کال د اپرېل په دوه ویشتمه نېټه نمانځل کېږي، په ورته مساله یعنې د ځمکې پر مخ د پلاستیکونو د کمېدو او له منځه تلو باندې ټینګار و چې دا هم د محیط د چټلۍ او د خاورې د ویجاړۍ باعث کېږي. دا ټولې نمانځنې، علمي سیمینارونه، څېړنې او په دې برخو کې له فقیرو هیوادونو سره نړیوالې مرستې هغه څه دي چې د ځمکې او محیط اهمیت یې زیات کړی دی. ورځ تر بلې د نفوس زیاتوالی، د کورونو او ماڼیو جوړېدل، په ښارونو کې د چاپېریال ککړتیا دوه چنده کړېده، بل لوری خلک د خپلو اړتیاوو د پوره کولو په خاطر له ښاره بهر ساحو څخه د صنعتي ساحو او سکونت ځایونو په توګه ګټه اخلي، دې چارو هم د شته نباتاتو پایښت او نباتي پوښښ زیانمن کړیدي(حسینی او ملګری یې ۱۳۹۵.) د ژوند د چاپېریال

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر وړاندې وروستي څېړونه او د راتلونکو نسلونو په باره کې اندېښنې د انساني ژوند و مرگ مسایل جوړوي. د هوا ککړتیا، د اوبو کمښت او ککړتیا، د ځمکو په دښتو بدلېدل او نور هغه موضوعگانې دي چې په اوسنۍ نړۍ کې د طبیعي علومو د څېړنو لویه برخه جوړوي. افغانستان یو له هغو هیوادونو دی چې هم یې د ژوند چاپېریال له خنډونو او ننگونو سره مخامخ دی او هم یکې کرنیزې او شنې ساحې په بیابانونو بدلېدونکې دي. د ځمکې تخریب د ژوند چاپېریال او د ژوندیو موجوداتو رنگارنگۍ باندې منفي اغېزې کوي، د ژوند په چاپېریال کې د تولیداتو او خدماتو د کموالي باعث گرځي او پایداره پرمختگ له ښو غورځوي. د افغانستان د طبیعي منابعو زیانمنېدل تر ډېره د جگړه-ایزو سیاستونو له سببه دي څکه چې دلته اوږدمهاله جگړو یوازې د ارزښتونو د چور تالان اتلان تر شا پرېښودل. سیاستونه او حکومتوالي په نوره نړۍ کې هم په طبیعي منابعو، کرنه او محیط باندې اغېزې پرېباسي. (مشائي او سعید) وایي، سیاستونه پر اقتصاد را څرخي او اقتصاد کولی شي چې اجتماعي بدلونونه هم له ځان سره ولري. له ځنگلونو څخه د گټې اخیستنې لارې هم له اجتماعي تغیراتو اغېزمنې دي.

څه کول په کار دي؟

د ملگرو ملتونو او اروپايي اتحادیې له لوري د افغانستان د ژوند د چاپېریال په باره کې د خپرو شویو معلوماتو په یوه برخه کې د ځنگلونو د له منځه تلو، غیر قانوني ښکار، د ځمکو د تخریب، طبیعي پېښو او د ناوړه چاپېریال په ارتباط د پلان په لومړي سر کې راځي: اکوسیستم د ژوندیو موجوداتو او انساني ټولنو د تامین زنځیر جوړوي، تاریخ راته وایي چې د ژوند د چاپېریال تخریب تر ډېره پورې د انسان په لاسوهنه پورې اړه لري، د خاورې، ځنگلونو، څرځایونو او شته طبیعي زېرمو ساتنه د افغانستان سولې او ټیکاو ته اړتیا لري. رښتیا هم سوله او امن د طبیعي منابعو د ساتنې او مدیریت لپاره لازمي دي که دا نه وي، حکومت او نظام به گډ وډ وي، خلک به لومړیتونه نه شي درک کولی او د ځمکې ویجاړتیا به هم د نورو مهمو موضوعاتو په څېر هېره وي نو ثابت نظام او د سولې په محیط کې ارامه ټولنه به د چاپېریال دې ستري ستونزې او ننگونې ته د خلاصون لاره مومي.

د F.A.O له لوري د کلیوالي جوړښتونو پر اساس د افغانستان د څرځایونو د ساتنې د پروگرام لپاره د پروفیسور ولفگنگ او محمود بې پروا له لوري لیکل شوې مقاله کې راځي: «د دې هیواد د پایداره ځمکو مدیریت یوه ستونزمنه مساله ده او دې مسالې ته یوازې کلیوال حلاره ټاکلی شي»(ولفگنگ او بې پروا ۲۰۰۹). دا سمه ده چې کلیوال هم په دې برخه کې مهم رول لري خو که نظام کلیوالو ته مناسبې لارښوونې ونه لري، د ځمکو د مدیریت او ساتنې چارې ورته ونه ښيي نو ناممکنه نه ده چې کلیوال دې بې د نظام له همکارۍ د ځمکو په ساتنه او مدیریت کې موثر ثابت شي. د خاورې د تخریب او ساتنې موضوع د خاورې پېژندنې، ځنگلپوهنې، زراعت، اقلیم پېژندنې، رسوب پېژندنې، هیدرولوژي، بندترلو انجنیري او د زراعت اړوند علومو ته اړتیا لري(بلانکو او لال ۱۳۹۲.) که په دې ټولو علومو کې د ماهرو او متخصصو کسانو لپاره یوه اداره جوړه شي او د محیط د دې ستري ستونزې او ننگونې لپاره مناسب پلان او طرحه جوړه کړي نو ممکنه ده چې تر یو حده د خاورې د تخریب او ویجاړتیا مخنیوی وشي.

وچې ځمکې د نړۍ ۴۰٪ خاوره جوړوي (اوما او اوگالو) چې همدا له شنه پوښښه د ځمکې د مخ لغړېدو باعث گرځي او په طبیعت کې د بیاباني کېدو لار پرانیزي. د خاورې د تخریب او ویجاړتیا مخنیوی باید په ټولیزه توگه وشي، یوازې کروندگر یا هغوی چې د نباتاتو له پالنې سره سر و کار لري، د دې مسولین نه دي. د ټولنې هر وگړی د دې مسولیت لري چې د خپل توان برابر د خاورې د تخریب مخنیوي کې برخه واخلي. د هیواد د هرې برخې د ځمکو لپاره په سیاسي، اقتصادي او ټولنیزه توگه داسې یو پروگرام په کار دی چې پر اساس یې د خاورو او شته ټولو طبیعي زېرمو د ساتنې لپاره مناسب او لازمي کارونه وشي.

وچکالۍ همېشه په وچو او نیمه وچو ساحو کې راځرگندېږي او د شدت د کمولو لپاره یې د تحلیل او څېړنو پر اساس د مدیریت ځینې لارې موندل شویدي.(هنری او ملگری یې ۱۹۹۶). نباتاتو د ځمکې مخ پوښلی وي؛ خاوره د باد، باران، ځمکې ښویېدنې او نورو خطرونو څخه ژغوري. په افغانستان کې دا پوښښ چې خاوره له تخریبه ژغوري، تر ډېره له منځه تللی. د ځنگلونو لویه برخه وهل شوې، څرځایونه په بشپړه مانا تخریب شویدي او کرنیزې ساحې په ښارونو او کلیو بدلې شوېدي او په دې ټولو محیطي بدلونونو کې د د وچکالۍ او د ځمکې د سطحې د اوبو ښکته تلو اغېزې هم پامور دي.

د بحث وروستی برخه به په دې راټوله کړو چې څنگه کولی شو، د افغانستان د ځمکو د ویجاړتیا او تخریب مخنیوی وشي او شته ساحې له خطرونو څخه وژغورل شي. لومړی د هغو ځمکو په باره کې څېړنې په کار دي چې ویجاړې شوې او په دښتو بدلې شوېدي، دا ساحې معلومول، لاملونه او حل لارې ورته موندل په کار دي. په دویم قدم کې د نباتي پوښښ د له منځه تلو لاملونه په ډاگه کول په کار دي، څرځایونه، ځنگلونه او کرنیزې ساحې ولې په ښارو بدلېږي؟ دې ډول پوښتنو ته باید اساسي او دقیق ځوابونه موندل شي. دریم؛ د ژوند په چاپېریال کې د انسانانو ناوړه مداخله کنترولول په کار دي او تر ډېره د ژوند د چاپېریال د ویجاړتیا او ناوړه شرایطو رامنځ ته کوونکی پخپله همدا انسان دی. د ښارونو او کلیو بې نظمه پراختیا د ځمکې په ویجاړۍ، چټلۍ او د شنه پوښښ په له منځه تلو کې پامور رول لري. د یو منظم، باثباته او وطن جوړونکي نظام په امید چې دا ډول حیاتي او اندېښنې وړ ستونزو او ننگونو ته مناسب ځوابونه ولري.

هېڅه هم پټ نه پاتې کېږي!

اسد دانش

زمونږ لمسیان به لعنتونه را باندې وایي، چې د نړیوالو لخوا د احسان په زنځیرونو تړلې له ډالرو ډک کانتینرونه مو هېواد ته راغلل او په نره له بهره راغلیو غلو درنه په رڼا ورځ لوټ کړل، نه مو د وطن ښه پرې

وشوه او نه په وطن کې د اوسېدونکي اړمن انسان!

زمونږ لمسیان چې تاریخ لولي پر مونږ به هره ورځ سل ځله نفرین او لعنت وایي چې ای بېغیرتو! تاسې د خپل وطن واکمن وئ، ولې مو د خپل وطن هر څه د یو څو ورځو مېلمنو ته پرېښي ول؟! هغو مېلمنو ته چې ان ستاسې په ملې ژبو هم نه پوهېدل، بهرني پاسپورټونه یې په مخ جېب کې ایښي ول، ټکټونه یې تیار بوک ول، نه یې په بده ورځ کې لاس درکړ او نه یې د خوشحالۍ د مخ ځلا در باندې ولیدله!

زمونږ اوسنیو ځوانانو ته به یې اولادونه پېغورونه ورکوي چې تاسې څومره بې ننگه وئ چې د څو سوو ډالرو په بدل کې مو ښځې غندلې او بدگړې مو ستایلې!

(c) ketabton.com: The Digital Library

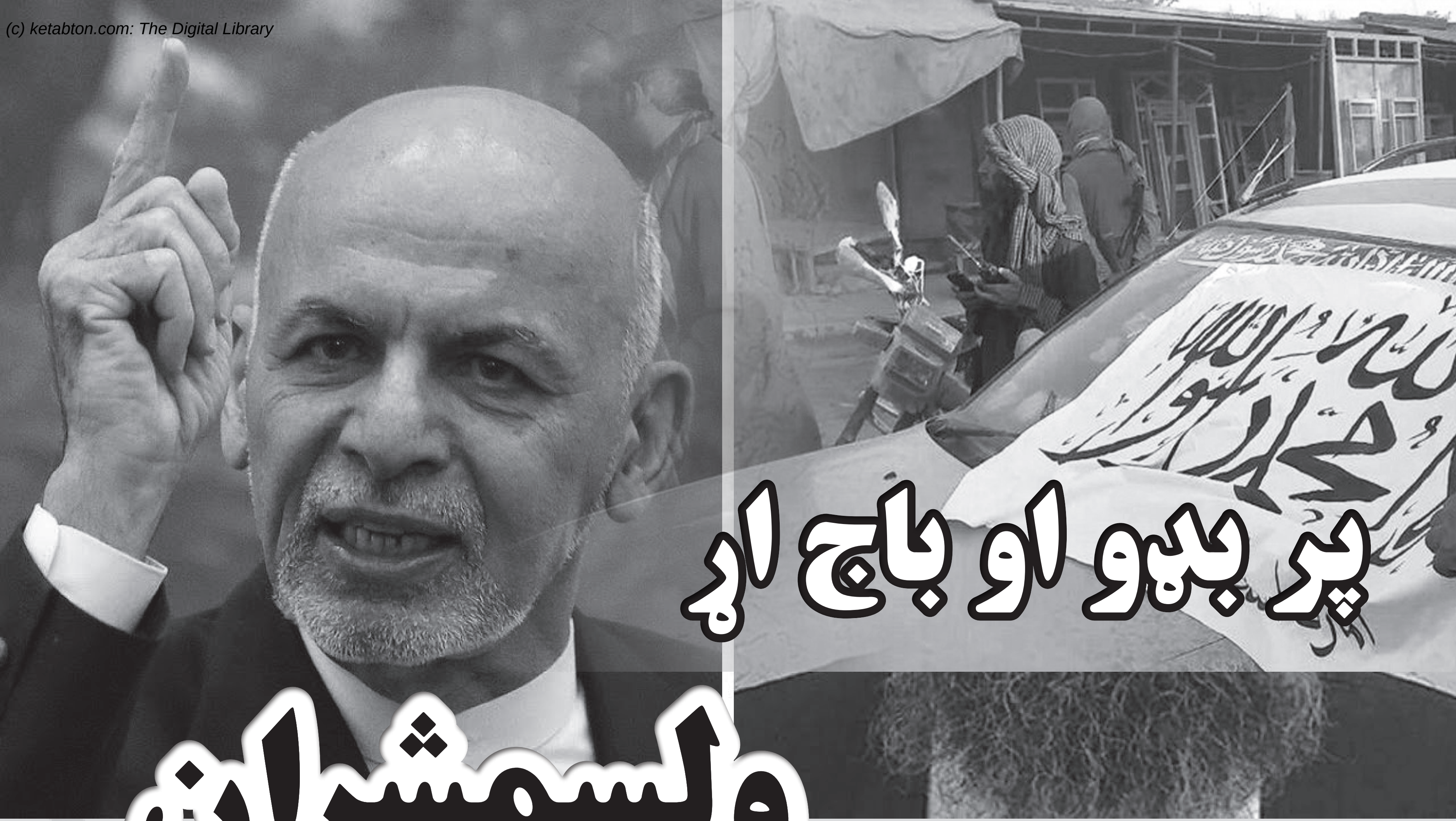

پر بېړو او باج اړ ولسمشران

شهرت ننګيال

قدرت الله شهاب د پاکستان مشهور بيروکرات تېر شوی، متحده هندوستان کې د CSS له ازمويني په تېرېدو د پېرنګي له وخته بيروکراسی ته ننوتلی دی. د فيلډ مارشال ايوب خان حکومت کې د وزارت تر کچې په لوړو پوستو پاتې شوی دی، قدرت الله شهاب، ممتاز مفتي او اشفاق احمد داسې يو مثلث را منځته کړی و چې يو بل ته په پاس ورکولو يې د پاکستان لپاره د روحانيت په پرده کې په خورا سياسي او روحاني بڼه جعليات تخليق کړي دي. ده پخپل کتاب شهابنامه کې يوه خاطره را اخيستې چې له ايوب خان سره له اسلام آباد څخه ايبټ آباد کې د هغه پلرني کلي ريحانی ته تللی و، ماښام کلي ته په رسېدو چې لا مېلمانه په مېلمستون کې نه وو ځای پر ځای شوي، مارشال ته يې د مور خوابدي ياده کړه. ...

دده په خبره مارشال له خپلې مور د ښښې او پخلاينې په پار دی هم ورسره کړ، د خوابدی يوه خبره دا وه چې پټواري به پخوا ځلوېښت کلداري بډې ترې غوښتې اوس ورته وايي، زوی دې جمهور رئيس دی، له سلو کلدارو په کمو نه قانع کېږي. پټواري د رتبې او مقام له اړخه زموږ له سرکاتب سره برابره رتبه ده، خو د ځمکو او جايداد په برخه کې يې واک له جمهور رئيس لوړ دی، هماغه کيسه لکه رتبه يې خورد ضابط خو جنرال په څېره وهلی شي.

څو ورځې وړاندې يوې رسنۍ د ولسمشر غني د پلرني کلي، کور او جايداد په اړه يو لنډ راپور برابر کړی و، د بزګرانو په خبره څرنګه چې له څو کالو را هيسې طالبان ترې عُشر او زکات وړي، ټول حساب کتاب يې د جمهور رئيس د تره په واسطه ارګ ته ورکړی دی.

د بزګرانو له څرګندونو په ډاګه ده چې طالبانو د پټواري په څېر د جمهور رئيس مقام ته په کتو د عُشر او زکات کچه نه ده ټاکلې.

عُشر او زکات فقهي بحث دی، بڼه او کچه يې څرګنده او کره ده، که نه طالبانو به هرومرو د جمهور رئيس مقام له عامو خلکو سره په يوه کاڼي او تله نه وای تللی.

د راپور له مخې طالبانو د ولسمشر پلرنی کور خپل مرکز ګرځولی، د جنګياليو او چريکانو د مرکزونو کيسه تر ډېره سره ورته ده.

پخوانيو مجاهدينو له بمباريو د خونديتوب په پار خپل مرکزونه زموږ د سيمې په برېښناکوټ کې رغولي وو، ځکه چې د ملي شتمنۍ او بيت المال په توګه برېښنا کوټ د شورويانو او رژيم له بمبارۍ خوندي و. پر دې سربېره چې په برېښناکوټ کې دريو تنظيمو خپل مرکزونه ځای پر ځای کړي ول، حکمتيار بنفسِ نفيس د برېښنا کوټ په بڼ کې خپلې وينا ته يوه لويه غونډه هم را بللې وه، خو د بمبار کوم ګواښ ونه ليدل شو.

د مجاهدينو لخوا د برېښناکوټ د نه ويجاړې يو لامل هم ښايي همدغه و چې تنظيمو خپلو مرکزونو ته خوندي چاپېريال پېژندلی و، که نه ددغسې تاسيساتو انجام څرګند دی. کابل تر پايه ددغه برېښناکوټ د کارګرانو معاش او لګښتونه له خپلې بودجې څخه اجرا کول، شوروي او د هغه وخت رژيمونو په څوارلس کلنه جګړه کې د دريو تنظيمو د مرکزونو له شتون سره برېښناکوټ بمبار نه کړ، خو اوس که د کوم کور د دېوال سيوري ته طالب دمه شوی وي پر هماغه شپه له وړو زړو پر بل مخ اوښتی وي، نه جومات ګوري نه مدرسه. طالبان چې عُشر اخلي يوه پارچه د سند په توګه ورکوي، د پارچې له پاسه اسلامي امارت، ولايت، ولسوالي او ترې لاندې د عُشر او زکات څانګه، د عاشر او عُشر ورکوونکي نوم کښل شوی وي.

وړم کال لندن ته په تلو په هيترو هوايي ډګر کې خدای خبر څه پېښه وه چې د مساپرو د بدني پلټنې پر مهال يې زما په کاغذونو کې د عُشر پارچه را وابستله، خو له څو سرسري پوښتنو سره يې د وروځو او اوږو په غورځولو په مصنوعي موسکا پارچه بېرته را وسپارله. که دغه پارچه د کابل پلټنو کې تر لاسه شوې وای خدای خبر څه به راباندې راغلي وو!

پر افغانانو داسې يوه جګړه تپل شوې چې تر اوسه يې د تعريف درک چا ونشوای لګولی، دلته د جمهور رئيس د جايداد ټکس د ماليې وزارت پر ځای دده پر ضد د جګړې اړخ تر لاسه کوي، د طالبانو د عُشر پارچې په ارګ کې مجرا کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېـ واکمن- يو برخليک

د تاريخ په هديره کې درې محکوم قبرونه

شفيع الله خان

ماته د ولسمشر انجام د هندوستان د وروستي پاچا بهادر شاه ظفر او مسلمان هسپانوي رياست وروستی پاچا ابو عبدالله محمد را يادوي.

ظفر پاچا د خپل ژوند وروستی ورځې په رنگون کې له انگريزانو سره په بند کې تېرې کړې. انگريزانو په رنگون کې يوه «هندي چوکۍ» ورته جوړه کړې وه، پاچا سلامت به پکې ناست و او د باران څاڅکي به يې شمېرل. خپلو ليدونکيو ته به يې په تلوسه ويل:

زه هغه بدمرغه يم چې په هيڅ ځای کې د خښېدو لپاره به هم ځای ونه لرم..!

انگريزانو يې د خوړنځي، کاليو او پيزار لپاره وظيفه او وخت ټاکلی و، کله چې به راتلل، نو د پاچا په سترگو کې به اوښکې ډنډ شوې او په اوتر غږ به يې وويل:

«افسوس دې په تا وي ظفر پاچا!

الله(ج) پاچا کړی وې، خو ته سوالگر شوې..!».

د بهادر شاه ظفر مړی نن هم په رنگون کې خښ دی او تاريخ د حال په ژبه په چيغو- چيغو وايي:

هغه پاچا چې خپل سلطنت د نورو په لاس پلوري هغه به له نړۍ لکه سوالگر درومي..!

د ابو عبدالله محمد انجام هم همداسې شوی و، هغه د الحمراء کِلياني (کونجياني) فرنېنډو او دِ ازابيلا ملکې ته ورکړې وي. له غرناته هديرې يې خپل پلرونه او نيکونه را وويستل او د مراکش ښار فيض ته يې راوړل او د خپل ژوند وروستی ورځې يې په فيض ښار کې په خيرات غوښتو تېرې کړې.

هغه به د خلکو مخې ته کچکول نيوه او ويل به يې:

«د الله په نوم د غرناتې وروستي پاچا ته يوه انه ورکړئ!».

که کوم چا به پوره روپۍ ورکړه، بېرته به يې ورکوله:

«نا! زه له يوې انې ډېر حق نه لرم!».

دا ابو عبدالله محمد هم له مرگ وروسته د تاريخ هديرې په يوه گمنام قبر کې پرېووت،خو د هغه عبرت نن هم تازه دی او غني غوندې خلکو ته په زوره زوره وايي،

تقدير چې څوک واکمن کړي خپل ځانونه دې په خپله نه سوالگروي!

ماته دا شېبه د ايران شاه هم ذهن ته راځي، د ايران شاه يوه داسې هستي وه چې د شاهی په غرور يې د ايران جنتري زر کاله را مخکې کړې وه او يو ځل يې د لاس ساعت درېدلی و، نو د ټول هيواد ساعتونه يې يو ساعت وروسته کړي ول، خو بيا ده هم له امريکې سره داسې اوړې او خوله وهله لکه غني يې چې دا يو څه موده له امريکې سره وهي. کله چې د ايران شاه له ايرانه وتښتېد، نو پخپل سامان کې يې دوه ټنه د ايران خاوره هم کېښوده، بيا داسې يو وخت راغی چې د ټولې نړۍ دروازې يې پر مخ وتړل شوې، د مصر د ولسمشر انور سادات پرې زړه وسوځېد او د قبر لپاره يې په خيرات کې څو متره ځمکه ورکړه، د ايران شاه د خيرات پر همدې ځمکه وروستی سلگی وهلې دي. د ايران د پاچا قبر نن هم په قاهره کې دی او بې رنگي او سپيره توب يې نن هم دا نارې وهي:

کوم واکمن چې له خپلې خاورې سره درغلي کوي، د پناه لپاره به د پردی خاورې خيرات غواړي!

د ولسمشر غني جرم څه دی؟! دا ډېره مهمه پوښتنه ده! غني په بنسټي توگه د ولس د توقعاتو -احساساتو او د خلکو د نظرياتو قاتل دی- د خپلې واکمنی له پيل سره يې د جنگ بڼه بدله او نوې ډلې حضور کړې. طالبان او نور مخالفين يې په ۲۱ ډلو بدل او ورسول. هيواد يې نور هم په جنگ کې ډوب کړ او په هره غونډه او سفر کې وايي، هيواد د تجزيې لور ته رهي و، دښمن مو مهار کړ، په دې خوشو- تشو د هيواد بېچاره ولس له تېرو څه کم پينځه کلو راهيسې تېرباسي.

غني يوازې د خپل واک لپاره قانون و انصاف ولوبول، خو د خدای رسۍ تړل کوي او د نورو هغو غوندې به ده ته هم هيواد ځای نه ورکوي او پخپل اصلي کور -امريکا- کې به هم ازاد ونشي گرځېدی.

د پرون واکمن نن په امريکا کې دنده گوري -فرنېنډو مارکوس- هم د غني فکري ورور و، له هغه سره هم همداسې شوي ول، هغه له فيلپاينه په تښتېدو امريکې ته ورسېد، امريکې ورته په هونولولو کې پناه ورکړه او خپل وروستی عمر يې د پناه اخيستونکيو لپاره د ځانگړې دندې اخيستو په کتارونو کې په درېدو تېر کړ.

هسې خو ډېر ورته د زر کلن کېدو دعاوې کوي، خو زما يو مشر دوست هره ورځ له لمانځه وروسته د غني د عمر د دومره اوږدېدو دعا له خدايه غواړي چې کاش دلته قضا خپلواکه وای، عريضه يې پرې کړې وای او د سزا په ورکولو يې زړه يخ شوی وای. زه يې د دعا په اورېدو اکثره وايم، محکمه ښايي امکان ونه لري، ځکه په دې هيواد کې ډېر نور لوی لوی گناهگار په ملي بيرغ پوښل شوي خښ کړل شوي دي. غني به څوک ور وړاندې کړي، خو موږ به د تاريخ او وجدان په محکمه کې د غني د محکوميت ننداره کوو، ځکه خدای(ج) ځيني له اروا اخيستو وړاندې د خيراتگرو په کتار کې ضرور دروي، هغه يې يو ځل له واکمنيه، سوالگرۍ ته خامخا جوړوي.

...نږدې ده اشرف غني هم په دې ځلور لارې کې ډېر ژر ودرېږي...

سکندر ميرزا د پاکستان ولسمشر هم دې ته ورته برخليک باندې محکوم کړای شوی دی.
دی چې فيلډ مارشال ايوبخان له واکه لېرې کړ، ايله يې يو سر دوه غوړه له هيواده د وتلو مخه ومونډلی شوای.
کلونه يې د لندن يوه هوټل کې کار کاوه، په مرگ يې د جنازې او قبر لپاره کورنی په لندن کې د لگښتونو مخه نشوای
ليدلی، هغه وو چې په لندن کې د ايران سفارت دده مړی ايران ته يووړ او هورې يې خاورو ته وسپاره... (اوربند)

ميلمه افغان چارواکي او...

٤. حکومت، ارگ او ولسمشر يوازې د څو کورنيو او ډلو له خوا انحصار شوي دي، ولسمشر دې ته پام نه کوي او هر څه چې دوی ورته وايي هماغه کار کوي...

٥. هغه ډله چې ولسمشر، ارگ او حکومت يې انحصار کړی دی د اسلام مبارک دين، افغاني کلتور او درنو ارزښتونو ته هيڅډول ژمنتيا نه لري؛ چې د دوی ددې کار بويونه د ارگ له ديوالونو بهر هم راووتل، د کفر، فحشا او شراب خوری خبرونه يې په رسنيو کې په پراخه اندازه خپاره شول چې هم يې په کور دننه او هم بهر د افغانستان د خلکو د سپېڅلي حرم (ارگ) عصمت داغدار کړ. له داسې خلکو سره به تر هغې مبارزه کوو چې له دندو لېرې او محکمې ته راښکل شوي نه وي...

٦. حکومت د هغو کسانو پر ځای چې بهرنی تابعيت او پاسپورټونه لري هغه ځوانان په دندو نه گوماري چې په هيواد کې دننه ژوند کوي، خو دا کار ډېر اړين دی ځکه هغوی چې بهرنی تابعيت لري په هيواد کې د ټيکاو او پرمختگ را وستلو لپاره کومه هڅه نه کوي او چې کله هم ترينگلي حالات ويني نو بهر ته تښتي، خو په مقابل کې يې هغه کادرونه او ځوانان چې همدلته له خپلو کورنيو او شتمنيو سره اوسيږي په هيواد کې د امن او سوکالۍ را وستلو ته ژمن دي، دوی که له يوه لوري له خپل کلتور او ارزښتونو سره بلد دي له بل لوري يې خپل او د خپلو اولادونو راتلونکی له خپل هيواد سره غوټه کړې دی...

٧. کله چې ولسمشر يو څوک په لوړه دنده وگوماري نو هر کله يې چې خوښه شي په ډېره بېرحمۍ، ديکتاتورۍ او د هر ډول اصولو خلاف يې ناڅاپه له دندې لېرې کوي چې هم يې شخصيت ته درووند گوزار ورکول کېږي او هم کومه دنده نه ورکول کېږي په دې مانا چې د دوی لپاره هيڅډول مصئونيت په نظر کې نه وي نيول شوی، ځکه خو که هر څوک په دنده وگومارل شي نو ددې لپاره هم فساد ته مخه کوي چې که چېرې سبا ناڅاپه له ناځرگند برخليک سره مخ شو نو لږ تر لږه به خپل ژوند په هماغه لوړه سطحه پر مخ بوځي، ځکه که د بېلگې په توگه يو ځل څوک وزير شي او ناڅاپه له دندې لېرې شي نو بيا هغه نشي کولی چې د هيواد په دې خرابو حالاتو کې د عادي وگړي په څېر ژوند وکړي. موږ مبارزه کوو، چې د داسې اشخاصو لپاره د دندې او د شخصيت مصئونيت تر لاسه کړو...

د يادونې وړ ده، زموږ هغه کادرونه چې په بهر کې يې زده‌کړې کړې دي او خپل راتلونکی يې په دې هيواد پورې تړلی دی زموږ وياړونه دي او موږ يې مخالفت نه کوو...

دويم: غوښتنې

موږ د پورته لاملونو له مخې د خپل وجدان په غږ اړ يو چې مبارزه وکړو، ځکه نشو زغملی چې دا ځورېدلی او د کلونو کلونو بدمرغۍ ځپلی ولس د هغې مرجع له لوري هم وځپل شي چې هلته دوی د ژغورنې هيلې غوټه کړې دي او د اميدونو ډکې سترگې يې په هماغه لوري نيولې دي...

موږ د مشرانو، ځوانانو، ليکوالو، فرهنگيانو او فعالانو په توگه په ډله‌ييز ډول له جلالتمآب ولسمشر څخه لاندې غوښتنې لرو او کلکه هيله مو ده چې ومنل شي، خو که ونه منل شي نو موږ به خپله مبارزه او مقابله لا هم پسې پراخه کړو او له هيڅډول خطرونو څخه نه وېرېږو...

پاتې د پښتی ۳ مخ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مېلمه افغان چارواکي او زموږ تګلاره

اسد دانش

بسم الله الرحمن الرحیم

سریزه

انسان نړۍ ته له راتګ سره سم د دوو شیانو لپاره جګړه پیل کړه؛

لومړی، مادي ګټې: چې په ترڅ کې یې وکولای شي په دې نړۍ کې د ژوند پر مخ بیولو لپاره اسانتیاوې برابرې کړي او ځان له جسمي تکلیفونو وژغوري...

دویم، معنوي ارزښتونه، خدای جل جلاله انسان ته د عقل ډالۍ ورېښلې چې له مخې یې کولای شي د شیانو او پدیدو په اړه تفکر او تأمل وکړي... کله چې انسان د هر څه په اړه په فکر کې ډوب شول، د بېلابېلو شیانو او پدیدو په اړه یې یو له بله جلا جلا پایلې او برداشتونه تر لاسه کړل... ستړو انسانانو خپلې تر لاسه کړې پایلې د ارشاداتو، نصایحو، دینونو، فلسفې او علم په بڼه خلکو ته ورسولې چې دا هر څه ورو ورو په بېلابېلو ټولنو کې په کلتور او ارزښتونو بدل شول... یوې ټولنې کوښښ وکړ چې خپل دا اندونه او معنوي ارزښتونه په نورو ټولنو ومني چې له امله یې په انساني تاریخ کې له عادي مبارزو، دعوت، مناظرو او د خبرو اترو په ترڅ کې له مقابلو ټولنې تر خونړیو او اوږدو جګړو پورې ناوړه پېښې هم رامنځته شوې...

ستانو دا اندونه په داسې ارزښتونو واړول چې له سر و ماله یې تېرېدل او په دې لار کې یې قرباني د ځان او ټولنې لپاره ستر ویاړ ګڼله... همدو کسانو چې ددې ارزښتونو لپاره یې قرباني ورکړې دي نوموړنه یې د همدو ټولنو په تاریخونو کې په زرینو کرښو لیکل شوي دي، خلکو یې درناوی وکړ، پوهانو یې کارنامې په قلم ثبت کړې، شاعرانو یې ویاړونه په شعرونو کې وستایل او سندرغاړو یې د ستاینې ترانې زمزمه کړې...

کله چې په منځني ختیځ کې د اسلام مبارک دین ظهور وکړ، څو کاله وروسته یې لمن زموږ د ګران هېواد اوسېدونکو ته هم را ورسېدله چې بالاخره د وخت په اوږدو کې افغانانو دا دین بشپړ ومانه، لوړ حیثیت یې ورکړ او د داسې ارزښت په توګه یې ورته وکتل چې نه یوازې د خپرولو لپاره یې خپل ځانونه د همه د لمنې وچې له اوسېدونکو سره جګړې وکړې او ځانونه یې هم دا مشال بل کړ، بلکې کله هم چې چا کوښښ کړی دی چې پردي خاوره د اسلام د مبارک دین لپاره خطر شي، نو د سر و مال په بیه یې مقابله ورسره کړې او لکه ناموس دفاع یې ترې کړې...

همه څوک چې دلته یې د اسلام د مخالفت کوښښ کړی، ډېر ژر یې تغیر ټول شوي... دا دین دلته دومره حساسیت پارونکی دی چې زموږ د هېواد په تاریخ کې یې څو ځله له نامه څخه ناوړه ګټه شوې، د دښمنانو له لوري د تباهۍ کندې ته لوېدلي یو او دا بهیر لا هم روان دی...

اسلام او د همه احکام دومره زموږ د ټولنې په روح کې ننوتلي چې که څوک هم له اسلامي احکامو څخه ښکاره سرغړونه وکړي نو نه یوازې د دین، بلکې زموږ د ټولنې او کلتور سپکاوی بلل کېږي او خلک یې پر وړاندې را پارېږي... په شلمه پېړۍ کې چې کله سوسیالیستي شوروي پر افغانستان یرغل وکړ او د خپلې مفکورې د پلي کولو کوښښ یې وکړ، له تیاتي د ډېرو افغانانو د پاڅون او هجرت یوازنی سبب دا و چې ویل کېدل سوسیالیزم او کمونیزم د اسلام دښمني نظریې دي او د همدې لپاره کلونه کلونه وجنګېدل او د پردیو له خوا د دین له نامه څخه په ګټه اخیستنه کرل شول... که هر څه وشول خو دوی بیا هم دا ستر ارزښت وساته او لا یې هم ساتي...

لکه څرنګه چې زنا، شراب څښل او نور... اسلام ناروا کړي دي، افغانان له دې کارونو سره دومره حساس دي چې دا د خپل ناموس او عزت توهین او سپکاوی بولي... که څوک وغواړي په خلګړي ډول له افغان ځوانو جنسي ګټه وکړي، هر افغان دا د خپلې ابرو او عزت سپکاوی بولي او د دفاع لپاره یې له سر و ماله تېرېږي...

موږ له کلونو جګړو، بدمرغیو او وینې تویېدنې وروسته په نسبي ډول د یوه ارام نظام څښتنان شوو، حیثیت او نظام مو په نړۍ کې تثبیت شو، خو بیا هم د نظام پر وړاندې جدي خطرونه شته او له دولت سره د دین په نامه جګړه کېږي او د جهاد له نامه په ګټې زموږ د ټولنې زیانات وکړي د نظام پر خلاف په جګړه بوخت دي...

په دې وروستیو کې افغان ولسمشر ډاکټر محمد اشرف غني په ارګ کې -چې د افغانستان د ناموس حیثیت لري- داسې کسان په دندو وګومارل چې د افغانانو له پوځیو ارزښتونو ناخبره او رټ تابلند دي...

دوی همه کسان دي چې بدنونه یې دلې او ذهنونه او زړونه یې له هېواد بېرون دي، کورنۍ، سوداګرۍ، بانکي حسابونه او ټول همت و نیت یې په بهرنیو هېوادونو کې دی، د خپلو ځانونو او اولادونو راتلونکی یې هماغلته په بېګانه هېوادونو او بېګانه ولسونو پورې غوټه کړې دی او د ګران هېواد افغانستان ګټو ته هیڅ ډول ژمنتیا نه لري! دوی څکه دې هېواد و ولس ته ژمن نه دي چې یو څو یې ژوند و ګټې وتس په بهرنیو هېوادونو پورې تړلي مال و اولاد یې هلته دي، ټول عواطف یې هم هماغلته دي، فکر او مهرباني یې ټول په هماغو ځانونو را چورلي چې اولادونه یې پکې مېشت دي... که چېرې د همه هېواد او افغانستان -چې دوی یې دویم تابعیت لري- د ګټو ټکر راشي، دوی به کله هم د افغانستان ګټو ته ژمن پاتې نشي...

پله دا چې دوی اوس ځانونه اصلاً افغانان نه ګڼي، یوازې ددې لپاره راغلي چې زموږ د غریب ولس له بیت المال یوه برخه لوټ کړي او ابسته بېرته لاړ شي... که چېرې دوی ځانونه افغانان بللی نو خپل او د خپلې کورنۍ راتلونکی به یې په همدې هېواد پورې تړلی وای، خپلې شتمنۍ به یې دلته راوړې وای، همدلته به یې پانګونه کړې وای، چې هم به یې زموږ خوار ولس او هم خپلو ځانونو ته ګټه رسولې وای...

دوی دا کار څکه نه کوي چې په افغانستان کې د رښتیني ټیکاو د راوستلو هیله نه لري، پداسې حال کې چې په هېواد کې د امن او سولې راوستلو مسوولیت دوی ته سپارل شوی دی، دا د همدوی کار دی او د همدوی له وسه پوره ده، خو دا چې دوی افغانان نه دي او د پردیو غوښتې د سوداګرۍ لپاره او بیا هم د میلمنو غوندې زموږ غوړېدلي دسترخوان ته راغلي دي نو څکه د رښتیني خدمت هڅه نه کوي او چې کله هم حالات ترینګلي شي، ټکټونه یې تیار بوک شوي، له دې ځایه به پښې سپکې کړي، موږ به چې دې میلمنو ته مو د خپل کور ټول واک و اختیار سپارلی دی...

د دوی ټوله ورتیا په انګرېزي ژبه پوهېدل بللی شي، چاپکي خولې دي چې خبرې یکې اوري را اوري او په دې کار غواړي هم ولس تېرباسي او هم ولسمشر، خو د دوی باید پام وي چې دلته خپلې کسان شته چې هرې لوبې ته ځنک دي...

د دوی د کمزورۍ تر ټولو ستر ټکی دا دی چې زموږ له کلتور و تاریخه ناخبره دي، په دې وروستیو کې د دوی په اړه داسې خبرې را ووتلې چې د ولس د حرم (ارګ) عصمت ته یې زیان ورساوه او نه یوازې د هېواد په کچه، بلکې د نړۍ په کچه یې زموږ د عزت و وقار شمله په خاورو ککړه کړه...

د ارګ د دېوالونو له دننه د یې پته کېدونکیو پېغلو چیغې، د شرابو د پیالو کرنګا او د نا اسلامي کړنو اوازګې را ووتلې، دا خبرې په پراخه کچه هم په کور دننه رسنیو را واخیستلې او هم له هېواده بهر رسنیزې شوې...

په دې نازکو او حساسو حالاتو کې د داسې پېښو را برسېره کول، کړای شي هېواد یو ځل بیا د تباهۍ تورې کندې ته ور تېل وهي، دښمنان ترې ناوړه ګټه وکړي، له کاه څخه کوه جوړ کړي او ولس پر واکمنو نه یوازې بې باوره کړي، بلکې د خپلو ارزښتونو د توهین په تورګون کې به پاڅون وکړي او خدای مه کړه د څو تنو عیاشانو له امله به د هېواد حالات یو ځل بیا ناوېرو کلونو ته ور وګرځي او د ولسمشر نوم به خدای مه کړه په تاریخ کې د یوه خاین په توګه ولیکل شي...

موږ پوهېږو چې ولسمشر غني، دین، افغاني کلتور او ارزښتونو ته پوره درناوی لري، خو باید د غفلت په غوږ کې ویده نشي، له داسې حالاتو ځان خبر کړي او داسې ګنده ګي د علت له ټپاک حرمه وباسي...

دلته د یوې خبرې یادونه اړینه بولو چې زیات شمېر پاک او ژمن افغانان شته چې لوړې زده کړې لري، له بهره راغلي او په پوره اخلاص د خپل ګران هېواد خدمت کوي، دوی حالاتو ته په تمه دي چې کله سوله راشي نو خپل او د اولادونو راتلونکی یې په همدې هېواد پورې تړلی دی چې موږ او ځتني ټول افغان ولس د خپلو دې ورونو مخالفت نه کوي، بلکې لاسنیوی یې هم کوي...

له بل لوري باید دې ته پام وشي چې دا وطن له داسې کادرونو او ور اشخاصو ډک دی چې همدلته لوی شوي دي، زده کړې یې کړې دي او د ټولنې له ټولو حالاتو خبر دي، نو دا به ظلم وي چې دوی څنډې ته شي او یوازې پر همو کسانو تکیه وشي چې له انګرېزي ژبې پرته یې نور هیڅ نه وي زده...

موږ ددې لپاره مخې را به وطن دي چې هېواد ته د ژمنو کادرونو په ملاتړ مبارزه وکړو چې ګران هېواد نه کتور ثابت شي، خو باید وواېو چې موږ د ولسمشرۍ په هیڅ یوه کاندید پورې تړلی نه یو، بلکې د خپل هېواد د ژغورنې لپاره په ناپېیلې بڼه هلې ځلې کوو...

تګلاره

لومړی: د مبارزې لاملونه

موږ د خپل دین، کلتور، د هېواد و ولس د ارزښتونو او وجداني مسوولیت له مخې اړ یو چې د لاندې لاملونو له امله د افغانستان د اساسي قانون او نورو نافذه قوانینو په چوکاټ او د بیان د ازادۍ په رڼا کې په سوله‌ییزه توګه خپل غږ پورته کړو او تر هغې به دا مبارزه روانه وي تر څو مو غوښتنې مو ته وي منل شوي...

۱. دا چې هېواد له ډېرو حساسو پړاوونو څخه په تېرېدلو دی نو حکومت ته ښايي چې هر ګام په پوره غیرګتیا سره پورته کړي، خو متاسفانه ولسمشر له احتیاطه کار نه اخلي او یو په بل پسې یې داسې کسان په دندو وګومارل چې د دوی مال او ال ټول په بهر کې دي، بهرني پاسپورټونه لري او افغانستان ورته د دویم هېواد حیثیت لري چې په هیڅ صورت ورته ژمن نه دي. دوی یوازې د دې لپاره راغلي چې خپله سوداګري وکړي او که کله حالات لږ کړکېچن شي، نو دا مظلوم ولس د اور او وینو په دې دریاب کې تنها پرېږدي او دوی بېرته خپلو هېوادونو ته ستانه شي. موږ غواړو ددې کار په وړاندې غږ پورته کړو...

۲. دلته د دندو لپاره معیار یوازې انګلیسي ژبه ټاکل شوې ده، په داسې حال کې چې زموږ د هېواد زیات شمېر تکړه کادرونه بې دندو ګرځي، سره له دې چې زړونه یې له مینې ډک او هېوادنۍ مینې څخه ډک دي او د پوره ظرفیت او استعداد خاوندان دي خو دوی ته موقع نه ورکول کېږي چې خپل ولس ته خدمت وکړي او یوازې پر همو کسانو تکیه شوې ده چې بیا په بهر کې په عادي مزدوریو اخته او د کوڅې انګلیسي یې زده ده او بیا یې هم له بهرنیو ځواکونو سره د ژباړنو دندې تر سره کړې دي چې اوس په ارګ او کلیدي وزارتونو کې په لوړو دندو ګومارل شوي دي. د دوی زیات شمېر یې لوړې زده کړې نه لري، بلکې جعلي تحصیلي اسناد یې جوړ کړي دي. دا کار د ولس د ملنډو ته دی...

۳. ځینې داسې کسان په لوړو دندو ګومارل شوي دي چې یوازې په رسنیو کې یې تبلیغات زده دي، دوی ته د ورتیا له مخې دندې نه دي سپارل شوې...

باقي ۱۲ مخ

مېلمه افغان چارواکي او...

زموږ غوښتنې دا دي:

۱. همه کسان چې ژوند او راتلونکی یې په نورو هېوادونو پورې غوټه کړی دی، د بهرنیو هېوادونو تابعیت او پاسپورټونه لري، د اسلام مبارک دین، ګران هېواد افغانستان، افغاني کلتور او ارزښتونو ته نه دي ژمن ژر تر ژره دې له دندو لیرې کړل شي او د حساب کتاب لپاره دې عدلي او قضایي مراجعو ته معرفي کړل شي...

۲. د هر ډول دندو په وېش کې دې انګلیسي ژبه د معیار په توګه نه ټاکل کېږي، بلکې لوړې زده کړې، استعداد او مهارت دې په نظر کې ونیول شي، همدارنګه دې له همو کسانو سره د اسنادو تصفیه وشي چې پخوا یې عادي دندې درلودې، خو اوس د انګلیسي ژبې په سر لوړو پوستونو ته رسېدلي دي او جعلي اسناد یې جوړ کړي...

۳. همه کسان چې په رسنیو کې یې یوازې تبلیغات زده دي همدا د تبلیغاتو دندې دې ورکړل شي، د دوی د اواز د غلي کولو لپاره دې له علمي معیار او ورتیا پرته پر دندو نه ټاکل کېږي...

۴. ولسمشر دې د څو کورنیو او یوې ډلې له انحصار څخه ځان، ارګ او حکومت خلاص کړي پر دوی دې د اعتماد پر ځای په هېواد کې په نورو عالي کادرونو باندې باور وکړي او د خدمت چانس دې ورکړي...

۵. همه کسان چې ولسمشر، ارګ او حکومت یې انحصار کړی دی، د ظلم، جنسي ځورونې او شراب څښلو کیسې یې رسوا شوې، باید له دندو لیرې او د نافذه قوانینو او اسلام مبارک دین د اصولو په چوکاټ کې محاکمه او سزا ورکړل شي...

۶. له بهر څخه د راغلیو میلمنو پر ځای دې په کور دننه له خپلو کورنیو او عالي کادرونو څخه کار واخیستل شي او په دندو دې وګومارل شي څکه چې دوی ته د هېواد هره تېره او اوسنۍ معلومه ده، کولی شي د هېواد د ټیکاو او سوکالۍ لپاره اغېزناک ثابت شي...

۷. د جنسیت مراعاتولو لپاره دې غیر مسلکي کسانو ته لوړې دندې نه ورکول کېږي، بلکې د جنسیت پر ځای دې ورتیا په پام کې ونیول شي، د بېلګې په توګه د کلونو کلونو تجربه کارو جنرالانو پر سر د جنډر د مراعات لپاره د یوې پېغلې او بې تجربې نجلۍ ټاکنه بې انصافي ده...

۸. که چېرې ولسمشر څوک په دنده ګوماري نو په پوره غور دې وګوماري چې بیا یې ژر بېرته لیرې کولو ته اړتیا پېښه نشي. که چېرې څوک له دندې لیرې کوي، نو د شخصیت د توهین او مظلومیت له لشتوالي څخه دې ډډه وکړي، په پوره قدر او عزت دې رخصت کړي، بیا دې بله ور دنده ورکړي او یا دې هم له نظام سره مناسب مشورتیت په پام کې ورته ونیسي...

دریم: زموږ د مبارزې ډول

موږ به د هېواد په سطحه مشران، ځوانان، لیکوال، فرهنګیان او فعالان را ټول کړو، خپل غم به سره یو کړو او بیا به د احتجاجي غونډو، پرلتونو، لاریونونو، قانوني مراجعتونو او اعتصابونو له لارې خپلې مبارزې ته دوام ورکړو...

موږ د خپلې مبارزې په ترڅ کې له هیڅ ډول ګواښونو څخه نه وېرېږو، خو که بیا هم له کومې ناوړه پېښې سره مخ شوو نو مسوولیت به یې د حکومت پر غاړه وي...

موږ به یوه مسوولانه کمېټه وکړو چې د غونډو، پرلتونو، لاریونونو، مراجعتونو او اعتصابونو انتظام به کوي او بیا به یې ټول ملګري ملتیا کوي، په دې ترڅ کې به هر ملګري ته له ورتیا سره سم مسوولیت سپارل کېږي چې خپلو موخو ته ورسېږو او لږ تر لږه وکولای شو چې د ګران هېواد پر یوه ټپ خو ملهم کېږدو.

زموږ ټول ملګري لاندې ټکي په کلکه په نظر کې نیسي:

۱. د اسلام مبارک دین، اصیل افغاني کلتور او ارزښتونو ته درناوی، د همو پالل او د دفاع په لاره کې یې مبارزه...

۲. د هېواد اساسي قانون او نورو نافذه قوانینو ته درناوی او د همو مراعاتول...

۳. د مسوولې کمېټې د پرېکړو منل او د ور مشورو ورکول...

۴. په پوره اخلاص د ټولو ور سپارل شویو مسوولیتونو تر سره کول...

۵. غونډو، پرلتونو، مراجعتونو، لاریونونو، اعتصابونو او د مبارزې په لاره کې نورو مراسمو ته په ټاکلي وخت حاضرېدل...

۶. د خپلمنځي اتفاق او اتحاد ساتنه...

۷. له هر ډول ژبني، قومي او سمتي تبعیض څخه په کلکه ډډه کول...

پایله

د لومړۍ نړۍ هېوادونو څکه تر دومره حده پرمختګ کړی دی چې ولسونه یې ویښ دي او له واکمنو د هېواد په اړه د هرې موضوع حساب کتاب غواړي، سره له دې چې مشرانو ته درناوی لري او هر امر ته یې غاړه ږدي خو د ناسمو پرېکړو په صحیح کې یې لکه سیر درېږي او له تهذیبه ډک مراجعتونه ایجادوي...

موږ خپل ولسمشر ته پوره درناوی لرو، همه زموږ د هېواد سمبول او ملي ارزښت دی، نوموړي ددې لپاره د واکمنۍ لونګۍ په سر کړه چې دې ګړېدلي ولس او وران وېجاړ هېواد ته خدمت وکړي، له رواني بدمرغیو یې را وباسي، تیاري یې له منځه یوسي او د روښانه سبا وون زېری راوړي، موږ یې هم له همدې شعار لاندې ملاتړ کړی دی او لا یې هم کوو، خو که چېرې یې د څو تنو له خوا انحصار دوام وکړي او همه هم بیا د داسې کسانو له خوا چې زموږ د هېواد هیڅ ډول ارزښت ته ژمن نه دي، نو زموږ مسوولیت دی چې له دې کړکېچ سره مبارزه وکړو او خپل غږ د ولسمشر غوږ ته ورسوو، همدارنګه یې که نور اشتباهات هم کړي نو د ولس په توګه به ورته وواېو او په رڼا کې به یې په عمل الی پورې کړو چې په ترڅ کې به یې ډېر ژر وکولای شو د یوه سوله‌ییز، سوکاله او پرمختللي افغانستان شاهدان شو...

حفیظ الله تراب

د کرزي صیب د حکومت پر نادودو خو په دې خکه سترګې پټولی چې کواکي همه په داسې وخت کې د واک پر ګدۍ کېناست چې هېواد کنډواله او ټول دولتي سیستمونه له منځه تللي وو. دا نو داسې وخت و، چې هېواد ته ډالر د یوه مست سیلاب په څېر را روان وو. د ډالرو په دې سمندر کې ټولو مسلکي غلو، قراردادیانو او نورو داخلي چالاکو د خپل حرص خېګان وېرسول او د خپلو کورونو تشې چاټې او اوډانونه یې ترې پخېلو لامبوګانو داسې ډک کړل چې درېیم نسل به یې هم پر تشېدو بریالی نشي.

د ټالان په دې بهیر کې همه افغانان -چې په بهر کې اوسېدل او هوري به یې په هوټلونو، د تېلو پمپونو او نورو بوټونو ځایونو کې شاقه مزدوري کوله- وخت غنیمت وګاڼه او له تشو بوجۍ ګانو سره یې هېواد ته تشریف راوړو.

دغو ښاغلیو د جعلي ډګریو پر مټ د متخصص، مشاور او یا کارپوه په نامه په لږه موده کې لوې دندې تر لاسه او د ډالرو په دوه لاسي را ټولولو بوخت شول.

د کرزي صیب د حکومت پر وخت فساد، غلا او ناقانوني دومره عامه وه چې له فساده خلاص انسان به په همه وخت کې ډېر وروسته پاتې، غیر متمدن او یو مرغنجا ښکاره کېده! هماغه وو چې جناب کرزي په یوه غونډه کې وویل: زه نه وایم چې غلا مه کوئ، غلا وکړئ! خو دلته هېواد کې یې بیلډینګان جوړ کړئ!!

ددې چارو پایله دا شوه، چې دلته نو نور د سرېتوب او شرافت معیار بانګه، موټرې او لوکسې ودانۍ شوې. د هېوادپالنې، ورتیا، زیار او نورو ارزښتونو ابې پوره شوه. په پای کې له همدا ډول خلکو بدمعاشان جوړ شول. قانون دوی ته پنځه روپۍ وال ایس کریم ښکاره کېده. د کمزوري او بېوسه انسان عزت، ابرو او ژوند د دوی له لاسه خوندي نه و.

وروسته یو بل حکومت -چې د ابېو او باټو یې ساری نه و- را پیدا شو. ددې حکومت شعار دا و چې لومړی به له مفسدینو سره حساب کوي، خو دریغه دې حکومت داسې لرل او تیل پیل کړل، چې اوس یې له خلکو د چنلیو باکوانو ږو او ګوډز ورک کړی دی.

اوسني حکومت نه یوازې فساد ورک نشو کړای، بلکې پر سلګونو غیر ضروري مشاورینو سربېره یې زرګونه بهرني پنجرمیشان او بې مسلکه مخلوق پر لوړو دندو وګومارل. د حکومت دغه نوښته برخه، چې اولادونه، مېرمنې او هر څه یې په بهر کې دي نه پخپلو دندو پوهېږي، نه د هېواد له تاریخه خبر دي او نه هم ورته ټولنیز ارزښتونه کومه مانا لري. دغه ښاغلي یوازې دا پېژني چې څنګه په لږ وخت کې دلته د فساد له لارې ډالر پیدا او په امریکا او اروپا کې پېرې کورونه واخلي.

د همدغو نادودو پایله دا شوه، چې په زرګونه کدرونه وزګار، په رواني ناروغیو اخته او له خپله ژونده مرګ ته خوشحاله شي. دا سمه ده چې افغانستان کې کار کول د ټولو حق دی، خو دا حق لومړی د همه چا دی چې اولادونه او کورنۍ یې دلته اوسي، بچیان یې د طالب، داعش، امریکایي او پنجابي په بمونو ټوټې ټوټې کېږي. دغه بهرني افغانان یوازې ستر ستر معاشونه نه اخلي، ددې تر څنګ په دوو میاشتو کې اپله څو ورځې دلته وي. نادوده خو دا ده، چې دوی نه بیا ځانونه تر نورو هوښیار هم ښکاري. حال دا چې پردي هېواد کې داسې خلک شته، چې دوی یې په شاګردانو کې هم نه شمېرل کېږي. پوښتنه دا ده چې دا نادودې به تر کومه روانې وي؟! دا خو د یهودو په دین کې هم نشته چې هوښیار دې له لوږې مري او جاهل دې شل زره ډالر، شپېته زره ډالر معاش اخلي.

یو دې په هېواد کې هرې نادودې ته ناست وي، خو بل دې یوازې د چور و تالان لپاره له بهره دلته راغلي وي.

همدا علت دی چې رواني بېعدالتي خلک نور تر یوزې راوستي. د همدغو نادودو د ورکولو لپاره د هېواد ستر فرهنګیال ښاغلي اسد دانش یوه سوله‌ییزه مبارزه پیل کړې. ښه خبره دا ده چې ټول با احساسه ځوانان یې ملاتړ وکړي. د بهرنیو پر ځای باید افغاني کدرونه وپالل شي او تر دې نور ډېر وخت وزګار پاتې نشي.

زموږ بهرني افغانان وروڼه خو په بهر کې کولای شي چې پیزاګانې وپلوري او یا هم نور کارونه وکړي. دلته کارونه لومړی د همه چا حق دی چې د مرګ خولې ته ولاړ دي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library